
SIGILLVM ACADEMIÆ HARVARDIANÆ IN NOV: ANG:
CHRISTO ET ECCLESIÆ

PHÆDRI, AUGUSTI LIBERTI, ET PUBLII SYRI, QUÆ EXTANT OMNIA.

EDIDIT BREVIBUSQUE NOTIS ILLUSTRAVIT

J. A. GILES, A.M. COLL. C.C. OXON.

NUPER SOCIUS.

ALDI DISCIP. ANGLVS

LONDINI

GULIELMUS PICKERING

1835

CAROLUS WHITTINGHAM
LONDINI

I. PHÆDRI QUÆ EXTANT.

PHÆDRUS, quod putant ex ipsius verbis satis patere, natus est in Thracia. (Vide Proleg. ad Fab. Lib. III.) Aliquo casu per ætatem juvenilem Romam deportatus, scripsit quinque, quos hodie habemus, fabularum libros. Quo tempore vixerit, incertum est: sed non multum a vero errabitur, si eum circiter Tiberii imperium putemus floruisse. (circiter A. D. 30.)

In fabulis Phædri ordinandis secutus sum editiones Gailii Parisiis, 1826, 2 vol. 8vo. et Gronovii, Amstelodami, 1703. 8vo.

I. FABULÆ ÆSOPIÆ.

LIB. I.

Prologus.

ÆSOPUS auctor quam materiam reperit,
Hanc ego polivi versibus senariis.
Duplex libelli dos est; quod risum movet,
Et quod prudenti vitam consilio monet.

[1] *Materiam*] genus scripturæ.—[2] *Senariis*] sex pedes habentibus.

Calumniari si quis autem voluerit,
Quod arbores loquantur, non tantum feræ,
Fictis jocari nos meminerit fabulis.

I.—Lupus et Agnus.

Ad rivum eundem lupus et agnus venerant,
Siti compulsi; superior stabat lupus,
Longeque inferior agnus: tunc fauce improba
Latro incitatus, jurgii causam intulit.
"Cur," inquit, "turbulentam fecisti mihi
Aquam bibenti?" Laniger contra timens,
"Qui possum, quæso, facere, quod quereris, lupe?
A te decurrit ad meos haustus liquor."
Repulsus ille veritatis viribus,
"Ante hos sex menses male," ait, "dixisti mihi."
Respondit agnus, "Equidem natus non eram."
"Pater, hercule, tuus," inquit, "maledixit mihi."
Atque ita correptum lacerat injusta nece—
Hæc propter illos scripta est homines fabula,
Qui fictis causis innocentes opprimunt.

II.—Ranæ Regem petentes.

Athenæ cum florerent æquis legibus,
Procax libertas civitatem miscuit,
Frænumque solvit pristinum licentia.
Hinc conspiratis factionum partibus,
Arcem tyrannus occupat Pisistratus.
Cum tristem servitutem flerent Attici,
Non quia crudelis ille, sed quoniam grave

[10] *Fauce*] fame.—[15] *Ad meos haustus*] ad locum ubi ego haurio aquam.—[17] Alii legunt 'ait, maledixisti.'—[24] *Procax*] lasciva; *Miscuit*] turbavit.—[26] *Conspiratis*] conflatis.

Omnino insuetis onus, et cœpissent queri,
Æsopus talem tum fabellam retulit—
  Ranæ, vagantes liberis paludibus,
Clamore magno regem petiere a Jove,
Qui dissolutos mores vi compesceret.
Pater deorum risit, atque illis dedit
Parvum tigillum, missum quod subito vadis,
Motu sonoque terruit pavidum genus.
Hoc mersum limo cum jaceret diutius,
Forte una tacite profert e stagno caput,
Et, explorato rege, cunctas evocat.
Illæ, timore posito, certatim adnatant,
Lignumque supra turba petulans insilit:
Quod cum inquinassent omni contumelia,
Alium rogantes regem misere ad Jovem,
Inutilis quoniam esset, qui fuerat datus.
Tum misit illis hydrum, qui dente aspero
Corripere cœpit singulas. Frustra necem
Fugitant inertes; vocem præcludit metus.
Furtim igitur dant Mercurio mandata ad Jovem,
Afflictis ut succurrat. Tunc contra deus,
"Quia noluistis vestrum ferre," inquit, "bonum,
Malum perferte." "Vos quoque, o cives," ait,
"Hoc sustinete, majus ne veniat malum."

III.—Graculus Superbus.

Ne gloriari libeat alienis bonis,
Suoque potius habitu vitam degere,

[32] *Liberis paludibus*] liberæ in paludibus: GRONOV.—[55] Supple 'ut libeat,' non ut in priori versu 'ne libeat'. *habitu*] statu.

Æsopus nobis hoc exemplum prodidit—
  Tumens inani graculus superbia,
Pennas, pavoni quæ deciderant, sustulit,
Seque exornavit: deinde contemnens suos,
Formoso se pavonum immiscuit gregi.
Illi impudenti pennas eripiunt avi,
Fugantque rostris. Male mulctatus, graculus
Redire mœrens cœpit ad proprium genus;
A quo repulsus, tristem sustinuit notam.
Tum quidam ex illis, quos prius despexerat,
"Contentus nostris si fuisses sedibus,
Et quod natura dederat, voluisses pati,
Nec illam expertus esses contumeliam,
Nec hanc repulsam tua sentiret calamitas."

IV.—Canis per Fluvium Carnem Ferens.

Amittit merito proprium, qui alienum appetit—
Canis, per flumen carnem dum ferret natans,
Lympharum in speculo vidit simulacrum suum,
Aliamque prædam ab alio perferri putans,
Eripere voluit: verum decepta aviditas,
Et, quem tenebat, ore demisit cibum,
Nec, quem petebat, potuit adeo attingere.

V.—Vacca, Capella, Ovis, et Leo.

Nunquam est fidelis cum potente societas:
Testatur hæc fabella propositum meum—
  Vacca, et capella, et patiens ovis injuriæ,
Socii fuere cum leone in saltibus.
Hi cum cepissent cervum vasti corporis,
Sic est locutus, partibus factis, leo,

[64] *Tristem notam*] i.e. turpitudinis.—[76] Al. 'adeo potuit.'

"Ego primam tollo, nominor quia leo,
Secundam, quia sum fortis, tribuetis mihi;
Tum quia plus valeo, me sequetur tertia;
Malo afficietur, si quis quartam tetigerit."
Sic totam prædam sola improbitas abstulit.

VI.—Ranæ ad Solem.

Vicini furis celebres vidit nuptias
Æsopus, et continuo narrare incipit—
  Uxorem quondam Sol cum vellet ducere,
Clamorem ranæ sustulere ad sidera.
Convicio permotus quærit Jupiter
Causam querelæ: quædam tum stagni incola,
"Nunc," inquit, "omnes unus exurit lacus,
Cogitque miseras arida sede emori:
Quidnam futurum est, si creârit liberos!"

VII.—Vulpes et Persona Tragica.

Personam tragicam forte vulpes viderat:
"O quanta species!" inquit, "cerebrum non habet!"
  Hoc illis dictum est, quibus honorem et gloriam
Fortuna tribuit, sensum communem abstulit.

VIII.—Lupus et Grus.

Qui pretium meriti ab improbis desiderat,
Bis peccat; primum quoniam indignos adjuvat,
Impune abire deinde quia jam non potest.
  Os devoratum fauce cum hæreret lupi,
Magno dolore victus, cœpit singulos
Illicere pretio, ut illud extraherent malum.

[88] *celebres*] magna pompa celebratas.—[94] *unus*] sol solus.—[95] *Miseras*] nos, i. e. ranas.

Æsopus nobis hoc exemplum prodidit—
  Tumens inani graculus superbia,
Pennas, pavoni quæ deciderant, sustulit,
Seque exornavit: deinde contemnens suos,
Formoso se pavonum immiscuit gregi.
Illi impudenti pennas eripiunt avi,
Fugantque rostris. Male mulctatus, graculus
Redire mœrens cœpit ad proprium genus;
A quo repulsus, tristem sustinuit notam.
Tum quidam ex illis, quos prius despexerat,
"Contentus nostris si fuisses sedibus,
Et quod natura dederat, voluisses pati,
Nec illam expertus esses contumeliam,
Nec hanc repulsam tua sentiret calamitas."

IV.—Canis per Fluvium Carnem Ferens.

Amittit merito proprium, qui alienum appetit—
Canis, per flumen carnem dum ferret natans,
Lympharum in speculo vidit simulacrum suum,
Aliamque prædam ab alio perferri putans,
Eripere voluit: verum decepta aviditas,
Et, quem tenebat, ore demisit cibum,
Nec, quem petebat, potuit adeo attingere.

V.—Vacca, Capella, Ovis, et Leo.

Nunquam est fidelis cum potente societas:
Testatur hæc fabella propositum meum—
  Vacca, et capella, et patiens ovis injuriæ,
Socii fuere cum leone in saltibus.
Hi cum cepissent cervum vasti corporis,
Sic est locutus, partibus factis, leo,

[64] *Tristem notam*] i. e. turpitudinis.—[76] Al. 'adeo potuit.'

"Ego primam tollo, nominor quia leo,
Secundam, quia sum fortis, tribuetis mihi;
Tum quia plus valeo, me sequetur tertia;
Malo afficietur, si quis quartam tetigerit."
Sic totam prædam sola improbitas abstulit.

VI.—Ranæ ad Solem.

Vicini furis celebres vidit nuptias
Æsopus, et continuo narrare incipit—
Uxorem quondam Sol cum vellet ducere,
Clamorem ranæ sustulere ad sidera.
Convicio permotus quærit Jupiter
Causam querelæ: quædam tum stagni incola,
"Nunc," inquit, "omnes unus exurit lacus,
Cogitque miseras arida sede emori:
Quidnam futurum est, si creârit liberos!"

VII.—Vulpes et Persona Tragica.

Personam tragicam forte vulpes viderat:
"O quanta species!" inquit, "cerebrum non habet!"
Hoc illis dictum est, quibus honorem et gloriam
Fortuna tribuit, sensum communem abstulit.

VIII.—Lupus et Grus.

Qui pretium meriti ab improbis desiderat,
Bis peccat; primum quoniam indignos adjuvat,
Impune abire deinde quia jam non potest.
Os devoratum fauce cum hæreret lupi,
Magno dolore victus, cœpit singulos
Illicere pretio, ut illud extraherent malum.

[88] *celebres*] magna pompa celebratas.—[94] *unus*] sol solus.—[95] *Miseras*] nos, i. e. ranas.

Tandem persuasa est jurejurando gruis;
Gulæque credens colli longitudinem,
Periculosam fecit medicinam lupo;
Pro quo cum pactum flagitaret præmium,
"Ingrata es," inquit, "ore quæ nostro caput
Incolume abstuleris, et mercedem postules."

IX.—Passer et Lepus.

Sibi non cavere, et aliis consilium dare,
Stultum esse, paucis ostendamus versibus.
  Oppressum ab aquila, fletus edentem graves,
Leporem objurgabat passer; "Ubi pernicitas
Nota," inquit, "illa est? quid ita cessârunt pedes?"
Dum loquitur, ipsum accipiter necopinum rapit,
Questuque vano clamitantem interficit.
Lepus semianimus mortis in solatio;
"Qui modo securus nostra irridebas mala,
Simili querela fata deploras tua."

X.—Lupus et Vulpes, Judice Simio.

Quicunque turpi fraude semel innotuit,
Etiam si verum dicit, amittit fidem.
Hoc attestatur brevis Æsopi fabula.
  Lupus arguebat vulpem furti crimine;
Negabat illa se esse culpæ proximam:
Tunc judex inter illos sedit simius.
Uterque causam cum perorassent suam,
Dixisse fertur simius sententiam;
"Tu non videris perdidisse, quod petis;
Te credo surripuisse, quod pulchre negas."

[108] *Colli longit.*] i. e. collum longum.—[127] *Proximam*] obnoxiam, ream.

XI.—Asinus et Leo venantes.

VIRTUTIS expers, verbis jactans gloriam,
Ignotos fallit, notis est derisui.
Venari asello comite cum vellet leo,
Contexit illum frutice, et admonuit simul,
Ut insuëta voce terreret feras,
Fugientes ipse exciperet. Hic auritulus
Clamorem subito totis tollit viribus,
Novoque turbat bestias miraculo:
Quæ, dum paventes exitus notos petunt,
Leonis affliguntur horrendo impetu:
Qui, postquam cæde fessus est, asinum evocat,
Jubetque vocem premere; tunc ille insolens,
“ Qualis videtur opera tibi vocis meæ ?”
“ Insignis,” inquit; “ sic, ut nisi nôssem tuum
Animum genusque, simili fugissem metu.”

XII.—Cervus ad Fontem.

LAUDATIS utiliora, quæ contempseris,
Sæpe inveniri, hæc exerit narratio.
Ad fontem cervus, cum bibisset, restitit,
Et in liquore vidit effigiem suam.
Ibi dum ramosa mirans laudat cornua,
Crurumque nimiam tenuitatem vituperat,
Venantûm subito vocibus conterritus,
Per campum fugere cœpit, et cursu levi
Canes elusit. Sylva tum excepit ferum,
In qua retentis impeditus cornibus,
Lacerari cœpit morsibus sævis canum.

144 *Premere*] cohibere. — 145 *Opera*] usus:— 149 *Exerit*] profitetur, demonstrat.

Tunc moriens vocem hanc edidisse dicitur,
" O me infelicem! qui nunc demum intelligo,
Utilia mihi quam fuerint, quæ despexeram,
Et, quæ laudâram, quantum luctus habuerint."

XIII.—Vulpes et Corvus.

Qui se laudari gaudent verbis subdolis,
Sera dant pœnas turpes pœnitentia.
Cum de fenestra corvus raptum caseum
Comesse vellet, celsa residens arbore,
Hunc vidit vulpes; deinde sic cœpit loqui,
" O qui tuarum, corve, pennarum est nitor!
Quantum decoris corpore et vultu geris!
Si vocem haberes, nulla prior ales foret."
At ille stultus, dum vult vocem ostendere,
Amisit ore caseum, quem celeriter
Dolosa vulpes avidis rapuit dentibus.
Tum demum ingemuit corvi deceptus stupor.
Hac re probatur, ingenium quantum valet,
Virtuti et semper prævalet sapientia.

XIV.—Ex Sutore Medicus.

Malus cum sutor, inopia deperditus,
Medicinam ignoto facere cœpisset loco,
Et venditaret falso antidotum nomine,
Verbosis acquisivit sibi famam strophis.
Hic cum jaceret morbo confectus gravi
Rex urbis, ejus experiendi gratia,
Scyphum poposcit; fusa dein simulans aqua
Antidoto miscere illius se toxicum,

174 *Corvi stupor*] corvus stolida.—175 Vide vers. 108, supra.—180 *Strophis*] garrulitate.

Hoc bibere jussit ipsum, posito præmio.
Timore mortis ille tum confessus est,
Non artis ulla medicum se prudentia,
Verum stupore vulgi factum nobilem.
Rex, advocata concione, hæc edidit:
"Quantæ putatis esse vos dementiæ,
Qui capita vestra non dubitatis credere,
Cui calceandos nemo commisit pedes?"
  Hoc pertinere vere ad illos dixerim,
Quorum stultitia quæstus impudentiæ est.

XV.—Asinus et Senex Pastor.

In principatu commutando sæpius
Nil præter domini nomen mutant pauperes.
Id esse verum parva hæc fabella indicat.
  Asellum in prato timidus pascebat senex,
Is, hostium clamore subito territus,
Suadebat asino fugere, ne possent capi.
At ille lentus, "Quæso, num binas mihi
Clitellas impositurum victorem putas?"
Senex negavit. "Ergo quid refert mea,
Cui serviam, clitellas dum portem meas?"

XVI.—Ovis et Cervus.

Fraudator nomen cum locat sponsu improbo,
Non rem expedire, sed malum dare expetit.
  Ovem rogabat Cervus modium tritici,

187 *Prudentia*] scientia.—205] i. e. cum fraudator vult, fraudulentis datis vadibus, pecuniam a creditore accipere, atque ita nomen suum in tabulis creditoris locare. i. e. inscribere ob pretium. Alii legunt: Fraudator hominem cum vocat sponsum improbum.'—206 *Rem expedire*] solvendis pecuniis exonerare se culpa.

Lupo sponsore ; at illa præmetuens dolum,
" Rapere atque abire semper assuevit Lupus:
Tu de conspectu fugere veloci impetu ;
Ubi vos requiram, cum dies advenerit ?"

XVII.—*Ovis, Canis et Lupus.*

Solent mendaces luere pœnas malefici.
Calumniator ab ove cum peteret canis,
Quem commodâsse panem se contenderet,
Lupus, citatus testis, non unum modo
Deberi dixit, verum affirmavit decem.
Ovis, damnata falso testimonio,
Quod non debebat, solvit; post paucos dies
Bidens jacentem in fovea prospexit lupum;
" Hæc," inquit, " merces fraudis a superis datur."

XVIII.—*Mulier Parturiens.*

Nemo libenter recolit, qui læsit, locum.
Instante partu mulier actis mensibus,
Humo jacebat flebiles gemitus ciens.
Vir est hortatus, corpus lecto reciperet,
Onus naturæ melius quo deponeret.
Minime, inquit, illo posse confido loco
Malum finiri, quo conceptum est initio.

XIX.—*Canis Parturiens.*

Habent insidias hominis blanditiæ mali;
Quas ut vitemus, versus subjecti monent.
Canis parturiens cum rogâsset alteram,
Ut fœtum in ejus tugurio deponeret,
Facile impetravit; dein reposcenti locum
Preces admovit, tempus exorans breve,

213 *Calumniator*] falsus accusator.

Dum firmiores catulos posset ducere.
Hoc quoque consumpto, flagitare validius
Cubile cœpit: "Si mihi et turbæ meæ
Par," inquit, "esse potueris, cedam loco."

XX.—*Canes Famelici.*

Stultum consilium non modo effectu caret,
Sed ad perniciem quoque mortales devocat.
Corium depressum in fluvio viderunt canes;
Id ut comesse extractum possent facilius,
Aquam cœpere ebibere: sed rupti prius
Periere quam, quod petierant, contingerent.

XXI.—*Leo Senex et Asinus.*

Quicunque amisit dignitatem pristinam,
Ignavis etiam jocus est in casu gravi.
Defectus annis et desertus viribus
Leo cum jaceret, spiritum extremum trahens,
Aper fulmineis ad eum venit dentibus,
Et vindicavit ictu veterem injuriam.
Infestis Taurus mox confodit cornibus
Hostile corpus. Asinus, ut vidit ferum
Impune lædi, calcibus frontem exterit.
At ille expirans, "Fortes indigne tuli
Mihi insultare; te, naturæ dedecus,
Quod ferre cogor, certe bis videor mori."

XXII.—*Mustela et Homo.*

Mustela ab homine prensa, cum instantem necem
Effugere vellet, "Quæso," inquit, "parcas mihi,
Quæ tibi molestis muribus purgo domum."
Respondit ille, "Faceres si causa mea,

Gratum esset, et dedissem veniam supplici:
Nunc quia laboras, ut fruaris reliquiis,
Quas sunt rosuri, simul et ipsos devores,
Noli imputare vanum beneficium mihi."
Atque ita locutus improbam letho dedit.
  Hoc in se dictum debent illi agnoscere,
Quorum privata servit utilitas sibi,
Et meritum inane jactant imprudentibus.

XXIII.—Canis Fidelis.

Repente liberalis stultis gratus est,
Verum peritis irritos tendit dolos.
  Nocturnus cum fur panem misisset cani,
Objecto tentans an cibo posset capi,
"Heus, si," inquit, "linguam vis meam præcludere,
Ne latrem pro re domini, multum falleris:
Namque ista subita me jubet benignitas
Vigilare, facias ne mea culpa lucrum."

XXIV.—Rana et Bos.

Inops, potentem dum vult imitari, perit.
  In prato quondam rana conspexit bovem,
Et, tacta invidia tantæ magnitudinis,
Rugosam inflavit pellem: tum natos suos
Interrogavit, an bove esset latior;
Illi negârunt. Rursus intendit cutem
Majore nisu, et simili quæsivit modo,
Quis major esset; illi dixerunt bovem.

260 *Gratum esset*] non sine præmio esset.—262 *Quas sunt rosuri*] scil. mures.—268 *Repente liberalis*] qui ex avaro fit repente liberalis.

Novissime indignata, dum vult validius
Inflare sese, rupto jacuit corpore.

XXV.—Canis et Crocodilus.

Consilia qui dant prava cautis hominibus,
Et perdunt operam, et deridentur turpiter.
Canes currentes bibere in Nilo flumine,
A crocodilis ne rapiantur, traditum est.
Igitur cum currens bibere cœpisset canis,
Sic crocodilus, " Quamlibet lambe otio;
Accede, pota leniter, et noli dolos,"
Inquit, " vereri." At ille, " Facerem mehercule,
Nisi esse scirem carnis te cupidum meæ."

XXVI.—Vulpes et Ciconia.

Nulli nocendum, si quis vero læserit,
Mulctandum simili jure fabella admonet.
Vulpes ad cœnam dicitur ciconiam
Prior invitâsse, et illi in patina liquidam
Posuisse sorbitionem, quam nullo modo
Gustare esuriens potuerit ciconia;
Quæ, vulpem cum revocâsset, intrito cibo
Plenam lagenam posuit; huic rostrum inserens,
Satiatur ipsa, torquet convivam fame:
Quæ cum lagenæ frustra collum lamberet,
Peregrinam sic locutam volucrem accepimus,
" Sua quisque exempla debet æquo animo pati."

XXVII.—Canis, Thesaurus et Vulturius.

Hæc res avaris esse conveniens potest,

[291] *Quamlibet*] aquam. — [296] *Mulctandum simili jure*] propter damnum quod intulerit simili pœna afficiendum.— [301] *Intrito*] contrito.

Et qui, humiles nati, dici locupletes student.
Humana effodiens ossa, thesaurum canis
Invenit, et violârat quia manes deos,
Injecta est illi divitiarum cupiditas,
Pœnas ut sanctæ religioni penderet,
Itaque aurum cum custodit, oblitus cibi,
Fame est consumptus; quem stans vulturius super
Fertur locutus, "O canis, merito jaces;
Qui concupîsti subito regales opes,
Trivio conceptus, et educatus stercore."

XXVIII.—*Vulpes et Aquila.*

Quamvis sublimes debent humiles metuere,
Vindicta docili quia patet solertiæ.
Vulpinos catulos aquila quondam sustulit,
Nidoque posuit pullis, escam ut carperent.
Hanc persecuta mater orare incipit,
Ne tantum miseræ luctum importaret sibi.
Contempsit illa, tuta quippe ipso loco.
Vulpes ab ara rapuit ardentem facem,
Totamque flammis arborem circumdedit,
Hosti dolorem damno miscens sanguinis.
Aquila, ut periclo mortis eriperet suos,

318 *Quamvis, &c.*] Omnes, utcunque magni, debent timere eos qui sibi sunt inferiores, namque, si eos læserint, vindictæ occasio minimo labore invenietur. Vide Byronum poetam nostrum, (Mazeppa, St. xi.)

"If we do but watch the hour,
There never yet was human power,
Which could evade, if unforgiven,
The patient search and vigil long
Of him who treasures up a wrong."

Incolumes natos supplex vulpi tradidit.

XXIX.—Asinus Irridens Aprum.

PLERUMQUE stulti risum dum captant levem,
Gravi distringunt alios contumelia,
Et sibi nocivum concitant periculum.
Asellus Apro cum fuisset obvius,
"Salve," inquit, "frater." Ille indignans repudiat
Officium et quærit, cur sic mentiri velit.
Asinus demisso pene: "Similem si negas
Tibi me esse, certe simile hoc est rostro tuo."
Aper, cum vellet facere generosum impetum,
Repressit iram; et, "Facilis vindicta est mihi,
Sed inquinari nolo ignavo sanguine."

XXX.—Ranæ metuentes Taurorum Prœlia.

HUMILES laborant, ubi potentes dissident.
Rana, in palude pugnam taurorum intuens,
"Heu, quanta nobis instat pernicies!" ait.
Interrogata ab alia, cur hoc diceret,
De principatu cum decertarent gregis,
Longeque ab illis degerent vitam boves,
"Est statio separata, ac diversum genus;
Sed, pulsus regno nemoris, qui profugerit,
Paludis in secreta veniet latibula,
Et proculcatas obteret duro pede.
Caput ita ad nostrum furor illorum pertinet."

XXXI.—Milvius et Columbæ.

QUI se committit homini tutandum improbo,

[331] *Distringunt*] vexant, calumniantur.—[332] *Sibi nocivum*] In se reversurum.—[347] Statio boum est a nostra remota, et diversum sunt animalium genus.—[350] *Proculcatas*] i. e. nos.

Auxilia dum requirit, exitium invenit.
Columbæ sæpe cum fugissent milvium,
Et celeritate pennæ vitâssent necem,
Consilium raptor vertit ad fallaciam,
Et genus inerme tali decepit dolo;
"Quare solicitum potius ævum ducitis,
Quam regem me creatis icto fœdere,
Qui vos ab omni tutas præstem injuria?"
Illæ credentes tradunt sese milvio,
Qui, regnum adeptus, cœpit vesci singulas,
Et exercere imperium sævis unguibus.
De relliquis tunc una, "Merito plectimur."

LIB. II.

Prologus.

Exemplis continetur Æsopi genus:
Nec aliud quicquam per fabellas quæritur,
Quam corrigatur error ut mortalium,
Acuatque sese diligens industria.
Quicunque fuerit ergo narrandi locus,
Dum capiat aurem et servet propositum suum,
Re commendatur, non auctoris nomine.
Equidem omni cura morem servabo senis.

370] Dummodo fabula delectet aures et obtineat quod intendit.

Sed si libuerit aliquid interponere,
Dictorum sensus ut delectet varietas,
Bonas in partes, lector, accipias velim.
Sic ista tibi rependet brevitas gratiam;
Cujus verbosa ne sit commendatio.

I.—Leo Sapiens.

ATTENDE cur negare cupidis debeas:
Modestis etiam offerre quod non petierint.
Super juvencum stabat dejectum Leo;
Prædator intervenit partem postulans:
"Darem," inquit, "nisi soleres per te sumere;"
Et improbum rejecit. Forte innoxius
Viator est deductus in eundem locum,
Feroque viso retulit retro pedem.
Cui placidus ille, "Non est quod timeas," ait;
"Et quæ debetur pars tuæ modestiæ
Audacter tolle." Tunc diviso tergore,
Silvas petivit, homini ut accessum daret.
Exemplum egregium prorsus et laudabile;
Verum est aviditas dives, et pauper pudor.

II.—Repente Calvus.

A FŒMINIS utcunque spoliari viros,
Ament, amentur, nempe exemplis discimus.
Ætatis mediæ quendam mulier non rudis
Tenebat, annos celans elegantia;
Animosque ejusdem pulchra juvenis ceperat.
Ambæ videri dum volunt illi pares,
Capillos homini legere cœpere invicem.

374 *Dictorum*] rerum quas narramus.—393. *Ament*] Sive ament viros, sive ab illis amentur.

Quum se putaret pingi cura mulierum,
Calvus repente factus est, nam funditus
Canos puella, nigros anus evellerat.

III. —Homo et Canis.

Laceratus quidam morsu vehementis canis,
Tinctum cruore panem immisit malefico,
Audierat esse quod remedium vulneris.
Tunc sic Æsopus, " Noli coram pluribus
" Hoc facere canibus, ne vos vivos devorent,
Quum scîrint esse tale culpæ præmium."
Successus improborum plures allicit.

IV.—Aquila, Felis, et Aper.

Aquila in sublimi quercu nidum fecerat;
Felis cavernam nacta in media pepererat:
Sus nemoris cultrix fœtum ad imam posuerat.
Tum fortuitum felis contubernium
Fraude et scelesta sic evertit malitia.
Ad nidum scandit volucris; " Pernicies," ait,
" Tibi paratur, forsan et miseræ mihi;
Nam fodere terram quod vides quotidie
Aprum insidiosum, quercum vult evertere,
Ut nostram in plano facile progeniem opprimat."
Terrore offuso, et perturbatis sensibus,
Derepit ad cubile setosæ suis;
" Magno" inquit, " in periclo sunt nati tui:
Nam simul exieris pastum cum tenero grege,
Aquila est parata rapere porcellos tibi."
Hunc quoque timore postquam complevit locum,

399 *Pingi*] ornari, curari.—416 *Quod vides*] i. e. Cum tu ipsa videas aprum fodere, &c.—418 *In plano*] i. e. humi.

Dolosa tuto condidit sese cavo:
Inde evagata noctu suspenso pede,
Ubi esca se replevit et prolem suam,
Pavorem simulans prospicit toto die;
Ruinam metuens aquila ramis desidet;
Aper rapinam vitans non prodit foras.
Quid multa? Inedia sunt consumpti cum suis,
Felisque catulis largam præbuerunt dapem.
Quantum homo bilinguis sæpe concinnet mali,
Documentum habere stulta credulitas potest.

V.—Cæsar ad Atriensem.

Est ardelionum quædam Romæ natio,
Trepide concursans, occupata in otio,
Gratis anhelans, multa agendo nihil agens,
Sibi molesta et aliis odiosissima.
Hanc emendare, si tamen possum, volo
Vera fabella: pretium est operæ attendere.
Cæsar Tiberius quum, petens Neapolim,
In Misenensem villam venisset suam,
Quæ monte summo posita Lucelli manu,
Prospectat Siculum et prospicit Tuscum mare,
Ex alticinctis unus Atriensibus,
Cui tunica ab humeris linteo Pelusio
Erat districta, cirris dependentibus,
Perambulante læta Domino viridia,

[426] *Suspenso*] tacito, furtivo.—[435] *Ardelionum*] Qui omnibus rebus se immiscent, nihil peragunt.—[437] *Gratis anhelans*] Sine mercede operam dans.—[445]] Atriensis est qui Atria, atque Imagines Familiæ curabat. *Alticincti sunt* ut ad officia alacriores sint.—[447] *Districta*] ligata.—[448] Cirris depen.] ut mos fuit servorum.

Alveolo cœpit ligneo conspergere
Humum æstuantem, come officium jactitans;
Sed deridetur. Inde notis flexibus
Præcurrit alium in xystum, sedans pulverem.
Agnoscit hominem Cæsar, remque intelligit.
Id ut putavit esse nescio quid boni,
" Heus," inquit dominus; ille enimvero adsilit,
Donationis alacer certæ gaudio;
Tum sic jocata est tanta majestas ducis:
" Non multo egisti, et opera nequidquam perit;
Multo majoris alapæ mecum veneunt."

VI.—Aquila, Cornix, et Testudo.

Contra potentes nemo est munitus satis:
Si vero accessit consiliator maleficus,
Vis et nequitia quicquid oppugnant, ruit.
Aquila in sublime sustulit testudinem,
Quæ quum abdidisset cornea corpus domo,
Nec ullo pacto lædi posset condita,
Venit per auras cornix, et propter volans,
" Opimam sane prædam rapuisti unguibus,
Sed nisi monstrâro quid sit faciendum tibi,
Gravi nequicquam te lassabis pondere."
Promissa parte, suadet ut scopulum super
Altis ab astris duram illidat corticem,
Qua comminuta, facile vescatur cibo.
Inducta verbis aquila, monitis paruit,
Simul et magistræ large divisit dapem.

[456] *Donationis*] scil. libertatis.—[459] *Alapæ*] alapam dabat Dominus cum servum liberaret.—[474] *Magistræ*] corvo quæ rationem docuerat, qua testudo necaretur.

Sic tuta quæ naturæ fuerat munere,
Impar duabus occidit tristi nece.

VII.—Muli et Latrones.

Muli gravati sarcinis ibant duo;
Unus ferebat fiscos cum pecunia,
Alter tumentes multo saccos hordeo.
Ille onere dives celsa cervice eminens,
Clarumque collo jactans tintinnabulum;
Comes quieto sequitur et placido gradu.
Subito latrones ex insidiis advolant,
Interque cædem ferro mulum trusitant,
Diripiunt nummos, negligunt vile hordeum.
Spoliatus igitur casus quum fleret suos,
"Equidem" inquit alter, "me contemptum gaudeo,
Nam nil amisi, nec sum læsus vulnere."
Hoc argumento tuta est hominum tenuitas,
Magno periclo sunt opes obnoxiæ.

VIII.—Cervus et Boves.

Cervus nemorosis excitatus latibulis,
Ut venatorum fugeret instantem necem,
Cæco timore proximam villam petit,
Et opportuno se bovili condidit.
Hic bos latenti, "Quidnam voluisti tibi,
Infelix ultro qui ad necem cucurreris,
Hominumque tecto spiritum commiseris?"
At ille supplex, "Vos modo," inquit, "parcite;
"Occasione rursus erumpam data."
Spatium diei noctis excipiunt vices.
Frondem bubulcus adfert, nec ideo videt.

489 *Tenuitas*] paupertas.

Eunt subinde et redeunt omnes rustici;
Nemo animadvertit: transit etiam villicus,
Nec illam quidquam sentit; tum gaudens ferus
Bobus quietis agere cœpit gratias,
Hospitium adverso quod præstiterint tempore.
Respondit unus, "Salvum te cupimus quidem,
"Sed ille, qui oculos centum habet, si venerit,
Magno in periclo vita versatur tua."
Hæc inter, ipse dominus a cœna redit;
Et quia corruptos viderat nuper boves,
Accedit ad præsepe: "Cur frondis parum est?
Stramenta desunt. Tollere hæc aranea
Quantum est laboris?" Dum scrutatur singula,
Cervi quoque alta est conspicatus cornua.
Quem convocata jubet occidi familia,
Prædamque tollit. Hæc significat fabula
Dominum videre plurimum in rebus suis.

Epilogus.

Æsopo ingentem statuam posuere Attici,
Servumque collocârunt æterna in basi,
Patere honoris scirent ut cuncti viam,
Nec generi tribui, sed virtuti gloriam.
Quoniam occupârat alter, ne primus forem,
Ne solus esset studui, quod superfuit:
Nec hæc invidia, verum est æmulatio.
Quod si labori faverit Latium meo,

[511] *Corruptos*] male curatos, negligentia attenuatos.—[520] *Servum*] Æsopum, qui servus fuerat.—[523]] Æsopus obsistebat quin Phædrus primus foret.—[524] *Quod superfuit*] Quæ ola res mihi superfuit.

Plures habebit quos opponat Græciæ.
Si livor obtrectare curam voluerit,
Non tamen eripiet laudis conscientiam.
Si nostrum studium ad aures pervenit tuas,
Et arte fictas animus sentit fabulas,
Omnem querelam submovet felicitas.
Sin autem doctus illis occurrit labor,
Sinistra quos in lucem natura extulit,
Nec quicquam possunt nisi meliores carpere,
Fatale exitium corde durato feram,
Donec fortunam criminis pudeat sui.

LIB. III.

Prologus—ad Eutychum.

PHÆDRI libellos legere si desideras,
Vaces oportet, Eutyche, a negotiis,
Ut liber animus sentiat vim carminis.
Verum, inquis, tanti non est ingenium tuum,
Momentum ut horæ pereat officii mei.
Non ergo caussa est manibus id tangi tuis,
Quod occupatis auribus non convenit.
Fortasse dices: aliquæ venient feriæ,
Quæ me soluto pectore ad studium vocent.
Legesne, quæso, potius viles nenias,

533] Hoc est quod dicunt 'Honos alit artes.'—537 Possunt] i. e. facere.—547 *Nænias*] "cantus lugubres ad funus. Quo-

Impendas curam quam rei domesticæ,
Reddas amicis tempora, uxori vaces,
Animum relaxes, otium des corpori,
Ut adsuëtam fortius præstes vicem?
Mutandum tibi propositum est, et vitæ genus,
Intrare si Musarum limen cogitas.
Ego, quem Pierio mater enixa est jugo,
In quo Tonanti sancta Mnemosyne Jovi
Fœcunda novies artium peperit chorum,
Quamvis in ipsa natus sim pene schola,
Curamque habendi penitus corde eraserim,
Et haud invite vitam in hanc incubuerim,
Fastidiose tamen in cœtum recipior.
Quid credis illi accidere, qui magnas opes
Exaggerare quærit omni vigilia,
Docto labori dulce præponens lucrum?
Sed jam quodcunque fuerit (ut dixit Sinon
Ad regem quum Dardaniæ perductus foret)
Librum exarabo tertium Æsopi stylo,
Honori et meritis dedicans illum tuis:
Quem si leges, lætabor; sin autem minus,
Habebunt certe quo se oblectent posteri.
  Nunc Fabularum cur sit inventum genus,
Brevi docebo. Servitus obnoxia
Quia quæ volebat non audebat dicere,

niam autem hujusmodi funerea carmina nihil juvant mortuos, omnia dicta et carmina inepta dixere nænias." GRONOV.—[551] i. e. ut solitis muneribus melius fungaris.—[558] *Curam habendi*] amorem nummi.—[570] *Servitus*] Æsopus, qui in servitute erat. *Obnoxia*] i. e. multas contumelias coacta pati.

Adfectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit jocis.
Ego illius porro semita feci viam,
Et cogitavi plura, quam reliquerat,
In calamitatem deligens quædam meam.
Quod si accusator alius Sejano foret,
Si testis alius, judex alius denique,
Dignum faterer esse me tantis malis,
Nec his dolorem delenirem remediis.
Suspicione si quis errabit sua,
Et rapiet ad se, quod erit commune omnium,
Stulte nudabit animi conscientiam.
Huic excusatum me velim nihilominus.
Neque enim notare singulos mens est mihi,
Verum ipsam vitam, et mores hominum ostendere.
Rem me professum dicet forte aliquis gravem.
Si Phryx Æsopus potuit, Anacharsis Scytha
Æternam famam condere ingenio suo:
Ego, literatæ qui sum propior Græciæ,
Cur somno inerti deseram patriæ decus?
Threïssa quum gens numeret auctores suos,
Linoque Apollo sit parens, Musa Orpheo,
Qui saxa cantu movit, et domuit feras,
Hebrique tenuit impetus dulci mora.
Ergo hinc abesto, Livor, ne frustra gemas:
Quoniam mihi solemnis debetur gloria.
Induxi te ad legendum: sincerum mihi

[577] "Nonnulla applicans ad mala quæ ego passus sum." GRONOV.—[578] Si non Sejanus accusator foret, testis et pariter judex.

Candore noto reddas judicium, peto.

I.—Anus ad Amphoram.

Anus jacere vidit epotam Amphoram,
Adhuc Falerna fæce, et testa nobili
Odorem quæ jucundum late spargeret:
Hunc postquam totum traxit avidis naribus:
"O suavis anima, quale in te dicam bonum
Antehac fuisse, tales quum sint reliquiæ."
Hoc quo pertineat, dicet qui me noverit.

II.—Panthera et Pastores.

Solet a despectis par referri gratia.
Panthera imprudens olim in foveam decidit;
Videre agrestes: alii fustes congerunt,
Alii onerant saxis, quidam contra miseriti,
Perituræ quippe quamvis nemo læderet,
Misere panem, ut sustineret spiritum.
Nox insequuta est; abeunt securi domum,
Quasi inventuri mortuam postridie.
At illa vires ut refecit languidas,
Veloci saltu fovea sese liberat,
Et in cubile concito properat gradu.
Paucis diebus interpositis provolat,
Pecus trucidat, ipsos pastores necat,
Et cuncta vastans sævit irato impetu.
Tum sibi timentes, qui feræ pepercerant,
Damnum haud recusant, tantum pro vita rogant.
At illa: "Memini qui me saxo petierint,
Qui panem dederint; vos timere absistite,
Illis revertor hostis, qui me læserant."

III.—Æsopus et Rusticus.

Usu peritus hariolo velocior
Vulgo esse fertur, causa sed non dicitur,
Notescet quæ nunc primum fabella mea.
  Habenti cuidam pecora pepererunt oves
Agnos humano capite. Monstro exterritus,
Ad consulendos currit mœrens hariolos.
Hic pertinere ad domini respondet caput,
Et avertendum victima periculum.
Ille autem adfirmat conjugem esse adulteram,
Et insitivos significari liberos;
Sed expiari posse majori hostia.
Quid multa? variis dissident sententiis,
Hominisque curam cura majore adgravant.
Æsopus ibi stans, naris emunctæ senex,
Natura numquam verba cui potuit dare:
"Si procurare vis ostentum, Rustice,
Uxores," inquit, "da tuis pastoribus."

IV.—Lanius et Simius.

Pendere ad Lanium quidam vidit Simium
Inter relictas merces atque opsonia.
Quæsivit quidnam saperet? tum Lanius jocans:
"Quale," inquit, "caput est, talis præstatur sapor."
  Ridicule magis hoc dictum quam vere æstimo,
Quando et formosos sæpe inveni pessimos,
Et turpi facie multos cognovi optimos.

[627] *Hariolo velocior*] promtior quam vates.—[636] *Insitivos*] quos uxor illi supposuit. —[640] *Naris emunctæ*] acuti ingenii. Metap. a canibus.—[641] *Verba dare*] decipere.—[642] *Procurare*] Expiare. —[644] *Ad Lanium*] apud Lanii tabernam.—[647]] Qualis est bestia, talis est carnis ejus sapor.

V.—*Æsopus et Petulans.*

Successus ad perniciem multos devocat.
Æsopo quidam Petulans lapidem impegerat;
"Tanto," inquit, "melior." Assem deinde illi dedit,
Sic prosequutus: "Plus non habeo mehercule,
Sed unde accipere possis, monstrabo tibi.
Venit ecce dives, et potens: huic similiter
Impinge lapidem, et dignum accipies præmium."
Persuasus ille fecit quod monitus fuit:
Sed spes fefellit impudentem audaciam,
Comprehensus namque pœnas persolvit cruce.

VI.—*Musca et Mula.*

Musca in temone sedit, et Mulam increpans
"Quam tarda es?" inquit: "non vis citius progredi?
Vide ne dolone collum compungam tibi."
Respondit illa: "Verbis non moveor tuis,
Sed istum timeo, sella qui prima sedens
Jugum flagello temperat lento meum,
Et lora frenis continet spumantibus.
Quapropter aufer frivolam insolentiam;
Nam ubi strigandum est, et ubi currendum scio."
Hac derideri fabula merito potest,
Qui sine virtute vanas exercet minas.

VII.—*Canis et Lupus.*

Quam dulce sit libertas breviter proloquar.
Cani perpasto macie confectus Lupus
Forte occurrit. Salutantes dein invicem
Ut restiterunt: "Unde sic, quæso, nites,

663 *Dolone*] aculeo.—673 *Perpasto*] i. e. bene pasto.

Aut quo cibo fecisti tantum corporis?
Ego, qui sum longe fortior, pereo fame."
Canis simpliciter: "Eadem est conditio tibi,
Præstare domino si par officium potes."
"Quod?" inquit ille: "Custos ut sis liminis,
A furibus tuearis et noctu domum."
"Ego vero sum paratus; hunc patior nives,
Imbresque, in silvis asperam vitam trahens:
Quanto est facilius mihi sub tecto vivere,
Et otiosum largo satiari cibo?"
"Veni ergo mecum." Dum procedunt, adspicit
Lupus à catena collum detritum Canis.
"Unde hoc, amice?" "Nihil est." "Dic, quæso,
tamen."
"Quia videor acer, adligant me interdiu,
Luce ut quiescam, et vigilem quum nox venerit:
Crepusculo solutus, qua visum est, vagor.
Adfertur ultro panis, de mensa sua
Dat ossa dominus; frusta jactat familia,
Et, quod fastidit quisque, pulmentarium:
Sic sine labore venter impletur meus."
"Age, si quo abire est animus, est licentia?
Non plane est," inquit. "Fruere, quæ laudas,
Canis.
Regnare nolo, liber ut non sim mihi."

VIII.—Frater et Soror.

PRÆCEPTO monitus sæpe te considera.
Habebat quidam filiam turpissimam,
Idemque insigni et pulcra facie filium.

698 *Liber mihi*] i. e. mei potens.

Hi speculum, in cathedra matris ut positum fuit,
Pueriliter ludentes forte inspexerant.
Hic se formosum jactat, illa irascitur,
Nec gloriantis sustinet fratris jocos,
Accipiens (quid enim?) cuncta in contumeliam.
Ergo ad patrem cucurrit, læsura invicem,
Magnaque invidia criminatur filium,
Vir natus quod rem fœminarum tetigerit.
Amplexus utrumque ille, et carpens oscula,
Dulcemque in ambos caritatem partiens:
Quotidie, inquit, speculo vos uti volo;
Tu formam ne corrumpas nequitiæ malis,
Tu faciem ut istam moribus vincas bonis.

IX.—Socrates ad Amicos.

Vulgare amici nomen, sed rara est fides.
Quum parvas ædes sibi fundasset Socrates,
(Cujus non fugio mortem, si famam adsequar,
Et cedo invidiæ dummodo absolvar cinis)
E populo sic nescio quis, ut fieri solet:
Quæso, tam angustam, talis vir, ponis domum?
Utinam, inquit, veris hanc amicis impleam!

X.—Poeta de credere, et non credere.

Periculosum est credere, et non credere.
Utriusque exemplum breviter exponam rei.
Hippolytus obiit, quia novercæ creditum est;
Cassandræ quia non creditum, ruit Ilium.
Ergo exploranda est veritas multum prius,
Quam stulta prave judicet sententia.

709 *Rem fœminarum*] pulcritudinem. — *tetigerit*] in se traxerit.

Sed fabulosa ne vetustate elevem,
Narrabo tibi memoria quod factum est mea.
Maritus quidam quum diligeret conjugem,
Togamque puram jam pararet filio,
Seductus in secretum a liberto suo,
Sperante heredem suffici se proximum.
Qui dum de puero multa mentitus foret,
Et plura de flagitiis castæ mulieris,
Adjecit id, quod sentiebat maxime
Doliturum amanti, ventitare adulterum,
Stuproque turpi pollui famam domus.
Incensus ille falso uxoris crimine
Simulavit iter ad villam, clamque in oppido
Subsedit; deinde noctu subito januam
Intravit, recta cubiculum uxoris petens;
In quo dormire mater natum jusserat,
Ætatem adultam servans diligentius.
Dum quærunt lumen, dum concursant familia,
Iræ furentis impetum non sustinens
Ad lectum accedit, tentat in tenebris caput.
Ut sentit tonsum, gladio pectus transigit,
Nihil respiciens, dum dolorem vindicet.
Lucerna adlata, simul adspexit filium,
Sanctamque uxorem dormientem cubiculo,
Sopita primo quæ nil somno senserat,
Repræsentavit in se pœnam facinoris,
Et ferro incubuit, quod credulitas strinxerat.
Accusatores postularunt mulierem,

728] Ne faciam, narrando ea quæ vetustate obsoleta sunt, ut apud populum minus valeant.

Romamque pertraxerunt ad Centumviros,
Maligna insontem deprimit suspicio,
Quod bona possideat. Stant patroni fortiter
Causam tuentes innocentis fœminæ.
A Divo Augusto tunc petiere judices,
Ut adjuvaret jurisjurandi fidem,
Quod ipsos error inplicuisset criminis.
Qui postquam tenebras dispulit calumniæ,
Certumque fontem veritatis repperit,
Luat, inquit, pœnas causa libertus mali:
Namque orbam nato simul et privatam viro,
Miserandam potius, quam damnandam existimo.
Quod si damnanda perscrutatus crimina
Paterfamilias esset, si mendacium
Subtiliter limasset, a radicibus
Non evertisset scelere funesto domum.
Nil spernat auris, nec tamen credat statim;
Quandoquidem et illi peccant, quos minime putes,
Et qui non peccant, impugnantur fraudibus.
Hoc admonere simplices etiam potest,
Opinione alterius ne quid ponderent.
Ambitio namque dissidens mortalium,
Aut gratiæ subscribit, aut odio suo;
Erit ille notus, quem per te cognoveris.
Hæc exsequutus sum propterea pluribus,
Brevitate nimia quoniam quosdam offendimus.

XI.—Eunuchus ad improbum.

Eunuchus litigabat cum quodam Improbo,
Qui super obscœna dicta et petulans jurgium,
Damnum insectatus est amissi corporis.

"En," ait, "hoc unum est, cur laborem validius,
Integritatis testes quia desunt mihi.
Sed quid fortunæ, stulte, delictum arguis?
Id demum est homini turpe, quod meruit pati."

XII.—Pullus ad Margaritam.

In sterquilinio Pullus gallinaceus
Dum quærit escam, Margaritam repperit:
"Jaces indigno quanta res," inquit, "loco!
Hoc si quis pretii cupidus vidisset tui,
Olim redîsses ad splendorem maximum.
Ego qui te inveni, potior cui multo est cibus,
Nec tibi prodesse, nec mihi quidquam potes."
Hoc illis narro, qui me non intelligunt.

XIII.—Apes et Fuci, Vespa judice.

Apes in alta quercu fecerant favos.
Hos Fuci inertes esse dicebant suos.
Lis ad forum deducta est, Vespa judice.
Quæ genus utrumque nôsset quum pulcherrime,
Legem duabus hanc proposuit partibus:
"Non inconveniens corpus, et par est color,
In dubium plane res ut merito venerit:
Sed ne religio peccet imprudens mea,
Alveos accipite et ceris opus infundite,
Ut ex sapore mellis, et forma favi,
De quîs nunc agitur, auctor horum appareat."
Fuci recusant; Apibus conditio placet.
Tunc illa talem sustulit sententiam:
"Apertum est, quis non possit, aut quis fecerit.

[784] *Amissi corporis*] amissæ virilitatis.—[804] *Relligio*] jusjurandum.

Quapropter Apibus fructum restituo suum."
Hanc præteriissem fabulam silentio,
Si pactam Fuci non recusâssent fidem.

XIV.—Æsopus ludens.

Puerorum in turba quidam ludentem Atticus
Æsopum nucibus quum vidisset, restitit,
Et quasi delirum risit. Quod sensit simul
Derisor potius, quam deridendus senex,
Arcum retensum posuit in media via:
" Heus," inquit, " sapiens, expedi quid fecerim."
Concurrit populus. Ille se torquet diu,
Nec quæstionis positæ causam intelligit.
Novissime succumbit. Tum victor sophus:
" Cito rumpes arcum, semper si tensum habueris;
At si laxâris, quum voles, erit utilis."
Sic ludus animo debet aliquando dari,
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

XV.—Canis ad Agnum.

Inter capellas Agno balanti Canis,
" Stulte," inquit, " erras, non est hic mater tua."
Ovesque segregatas ostendit procul.
" Non illam quæro, quæ, quum libitum est, concipit,
Dein portat onus ignotum certis mensibus,
Novissime prolapsam effundit sarcinam:
Verum illam, quæ me nutrit admoto ubere,
Fraudatque natos lacte, ne desit mihi."
" Tamen illa est potior, quæ te peperit."—" Non ita est.
Unde illa scivit, niger an albus nascerer?

Age porro scîsset: quum crearer masculus,
Beneficium magnum sane natali dedit,
Ut expectarem lanium in horas singulas,
Cujus potestas nulla in gignendo fuit,
Cur hac sit potior, quæ jacentis miserita est,
Dulcemque sponte præstat benevolentiam?
Facit parentes bonitas, non necessitas."
His demonstrare voluit auctor versibus,
Obsistere homines legibus, meritis capi.

XVI.—Cicada et Noctua.

HUMANITATI qui se non accommodat,
Plerumque pœnas oppetit superbiæ.
Cicada acerbum Noctuæ convicium
Faciebat, solitæ victum in tenebris quærere,
Cavoque ramo capere somnum interdiu.
Rogata est ut taceret. Multo validius
Clamare cœpit. Rursus admonita prece,
Accensa magis est. Noctua ut vidit sibi
Nullum esse auxilium, et verba contemni sua,
Hac est aggressa garrulam fallacia:
"Dormire quia me non sinunt cantus tui,
Sonare cithara quos putes Apollinis,
Potare est animus nectar, quod Pallas mihi
Nuper donavit: si non fastidis, veni,
Una bibamus." Illa quæ ardebat siti,
Simul cognovit vocem laudari suam,
Cupide advolavit. Noctua egressa a cavo
Trepidantem consectata est, et leto dedit.

[847] *Oppetit*] invenit.—[858] *Est animus*] fert me animus meus.

Sic viva quod negârat, tribuit mortua.

XVII.—Arbores in Deorum tutela.

Olim quas vellent esse in tutela sua,
Divi legerunt arbores. Quercus Jovi,
Et Myrtus Veneri placuit, Phœbo Laurea,
Pinus Cybebæ, Populus celsa Herculi;
Minerva admirans, quare steriles sumerent,
Interrogavit. Causam dixit Jupiter;
" Honore, fructum ne videamur vendere."
" At, mehercule, narrabit, quod quis voluerit,
Oliva nobis propter fructum est gratior."
Tunc sic Deorum genitor, atque hominum sator:
" O nata, merito sapiens dicere omnibus:
Nisi utile est quod facimus, stulta est gloria."
Nihil agere, quod non prosit, fabella admonet.

XVIII.—Pavo ad Junonem de voce sua.

Pavo ad Junonem venit, indigne ferens,
Cantus luscinii quod sibi non tribuerit:
Illum esse cunctis auribus admirabilem,
Se derideri, simul ac vocem miserit.
Tunc, consolandi gratia, dixit Dea:
" Sed forma vincis, vincis magnitudine,
Nitor smaragdi collo præfulget tuo,
Pictisque plumis gemmeam caudam explicas."
" Quo mi," inquit, " mutam speciem, si vincor sono?"
" Fatorum arbitrio partes sunt vobis datæ.

872 *Mehercule*] Ita me servet Hercules.—875 *Dicere*] diceris.—886 *Quo mi, &c.*] Quare mihi dedisti mutam pulchritudinem, si voce inferior sum?

Tibi forma, vires Aquilæ, luscinio melos,
Augurium corvo, læva cornici omina,
Omnes quæ propriis sunt contentæ vocibus."
Noli affectare, quod tibi non est datum,
Delusa ne spes ad querelam recidat.

XIX.—*Æsopus respondet garrulo.*

Æsopus domino solus quum esset familia,
Parare cœnam jussus est maturius.
Ignem ergo quærens, aliquot lustravit domos,
Tandemque invenit, ubi lucernam accenderet.
Tum circumeunti fuerat quod iter longius,
Effecit brevius: namque recta per forum
Cœpit redire; et quidam e turba garrulus,
" Æsope, medio sole quid cum lumine ?"
" Hominem," inquit, " quæro ;" et abiit festinans domum.
Hoc si molestus ille ad animum rettulit,
Sensit profecto, se hominem non visum seni,
Intempestive qui occupato adluserit.

XX.—*Asinus et Galli.*

Qui natus est infelix, non vitam modo
Tristem decurrit; verum post obitum quoque
Persequitur illum dura fati miseria.
Galli Cybebes circum in quæstus ducere
Asinum solebant, bajulantem sarcinas.
Is quum labore et plagis esset mortuus,
Detracta pelle sibi fecerunt tympana.

[903] *Se hominem, &c.*] se ab Æsopo non hominem existimari, qui otiosus cum occupato garriret.—[908] *Galli Cyb.*] Divæ Cybebes sacerdotes quibus Galli nomen erat.

Rogati mox a quodam, delicio suo
Quidnam fecissent, hoc loquuti sunt modo:
"Putabat se post mortem securum fore,
Ecce aliæ plagæ congeruntur mortuo."

Epilogus.

Supersunt mihi quæ scribam, sed parco sciens;
Primum esse ne tibi videar molestior,
Distringit quem multarum rerum varietas:
Dein si quis eadem forte conari velit,
Habere ut possit aliquid operis residui.
Quamvis naturæ tanta abundet copia,
Labori faber ut desit, non fabro labor.
Brevitatis nostræ præmium ut reddas, peto,
Quod es pollicitus. Exhibe vocis fidem:
Nam vita morti propior est quotidie;
Et hoc minus perveniet ad me muneris,
Quo plus consumet temporis dilatio.
Si cito rem perages, usus fiet longior;
Fruar diutius, si celerius cœpero.
Languentis ævi dum sunt aliquæ reliquiæ,
Auxilio locus est: olim senio debilem
Frustra adjuvare bonitas nitetur tua,
Quum jam desierit esse beneficio utilis,
Et mors vicina flagitabit debitum.
Stultum admovere tibi preces sexcenties,
Proclivis ultro quum sit misericordia.
Sæpe impetravit veniam confessus reus;

[912] *Delicio suo*] caræ suæ bestiæ.—[915] *Aliæ plagæ*] plagæ percussi tympani.—[924] *Exhibe, &c.*] monstra fidem ejus quod dixeras.

Quanto innocenti justius debet dari?
Tuæ sunt partes, fuerunt aliorum prius:
Dein simili gyro venient aliorum vices.
Decerne quod religio, quod patitur fides,
Et gratulari me fac judicio tuo.
Excedit animus, quem proposuit terminum,
Sed difficulter continetur spiritus,
Integritatis qui sinceræ conscius,
A noxiorum premitur insolentiis.
Qui sint requires; apparebunt tempore.
Ego, quondam legi quam puer sententiam:
Palam mutire plebeio piaculum est,
Dum sanitas constabit, pulcre meminero.

LIB. IV.

Prologus—ad Particulonem.

QUUM destinâssem terminum operis statuere,
In hoc, ut aliis esset materiæ satis,
Consilium tacito corde damnavi *meum.*
Nam si quis talis etiam est tituli *appetens,*
Quo pacto divinabit quidnam omiserim,
Ut illud ipsum cupiat famæ tradere;
Sua cuique quum sit animi cogitatio,
Colorque proprius? Ergo non levitas mihi,
Sed certa ratio causam scribendi dedit.

Quare, Particulo, quoniam caperis fabulis,
Quas Æsopeas, non Æsopi, nomino,
Quasi pauca ille ostendit, ego plures dissero,
Usus vetusto genere, sed rebus novis.
Quartum libellum dum tu varie perleges,
Hunc obtrectare si volet malignitas,
Imitari dum non possit, obtrectet licet.
Mihi parta laus est, quod tu, quod similes tui
Vestras in chartas verba transfertis mea,
Dignumque longa judicatis memoria.
Illiteratum plausum non desidero.

I.—Mustela et Mures.

JOCULARE tibi videtur: et sane leve,
Dum nihil habemus majus, calamo ludimus;
Sed diligenter intuere has nenias.
Quantam sub illis utilitatem reperies?
Non semper ea sunt quæ videntur; decipit
Frons prima multos: rara mens intelligit,
Quod interiore condidit cura angulo.
Hoc ne loquutus sine mercede existimer,
Fabellam adjiciam de mustela et muribus.
Mustela quum annis, et senecta debilis
Mures veloces non valeret adsequi,
Involvit se farina, et obscuro loco
Abjecit negligenter. Mus escam putans,
Adsiluit, et compressus occubuit neci:
Alter similiter, deinde periit tertius;
Aliquot sequutis, venit et retorridus,

962] Gailius leg. 'Paucas ostendit ille.'—976 *Rara mens int.*] i. e. 'paucæ mentes int.' sive 'mens raro.'

Qui sæpe laqueos et muscipula effugerat,
Proculque insidias cernens hostis callidi:
"Sic valeas," inquit, "ut farina es, quæ jaces."

II.—Vulpis et Uva.

Fame coacta Vulpis alta in vinea
Uvam appetebat summis saliens viribus.
Quam tangere ut non potuit, discedens ait:
"Nondum matura est, nolo acerbam sumere."
Qui, facere quæ non possunt, verbis elevant,
Adscribere hoc debebunt exemplum sibi.

III.—Equus et Aper.

Equus sedare solitus quo fuerat sitim,
Dum sese Aper volutat, turbavit vadum.
Hinc orta lis est: Sonipes iratus fero,
Auxilium petiit hominis, quem dorso levans,
Rediit ad hostem. Jactis hunc telis eques
Postquam interfecit, sic loquutus traditur:
"Lætor tulisse auxilium me precibus tuis:
Nam prædam cepi, et didici quam sis utilis."
Atque ita coëgit frenos invitum pati.
Tum mœstus ille: "Parvæ vindictam rei
Dum quæro demens, servitutem repperi."
Hæc iracundos admonebit fabula,
Impune potius lædi, quam dedi alteri.

IV.—Poeta.

Plus esse in uno sæpe quam in turba boni,
Narratione posteris tradam brevi.
Quidam decedens tres reliquit filias,

986 *Retorridus*] Mus ætate rugosus et callidus usu.—989 *Quæ jaces*] quæ, jacendo, videris esse.

Unam formosam, et oculis venantem viros;
At alteram lanificam, frugi et rusticam;
Devotam vino tertiam, et turpissimam.
Harum autem matrem fecit heredem senex,
Sub conditione, totam ut fortunam tribus
Æqualiter distribuat: sed tali modo,
Ne data possideant aut fruantur; tum simul
Habere res desierint, quas acceperint,
Centena matri conferant sestertia.
Athenas rumor implet; mater sedula
Jurisperitos consulit: nemo expedit,
Quo pacto non possideant, quod fuerit datum,
Fructumve capiant; deinde, quæ tulerint nihil,
Quanam ratione conferant pecuniam.
Postquam consumpta est temporis longi mora,
Nec testamenti potuit sensus colligi,
Fidem advocavit, jure neglecto, parens:
Seponit mœchæ vestem, mundum muliebrem,
Lavationem argenteam, eunuchos, glabros:
Lanificæ agellos, pecora, villam, operarios,
Boves, jumenta, et instrumentum rusticum:
Potrici plenam antiquis apothecam cadis,
Domum politam, et delicatos hortulos.
Sic destinata dare quum vellet singulis,
Et approbaret populus, qui illas noverat,
Æsopus media subito in turba constitit:
" O si maneret condito sensus patri,
Quam graviter ferret, quod voluntatem suam

1012 *Oculis, &c.*] q. d. nubilem annis,—1024 *Tulerint*] acceperint,—1033 *Apothecam*] cellam vinariam.

Interpretari non potuissent Attici !"
Rogatus deinde, solvit errorem omnium.
" Domum et ornamenta, cum venustis hortulis,
Et vina vetera date lanificæ rusticæ :
Vestem, uniones, pedisequos et cætera
Illi adsignate, vitam quæ luxu trahit :
Agros, villas, et pecora cum pastoribus
Donate mœchæ. Nulla poterit perpeti,
Ut moribus quid teneat alienum suis.
Deformis cultum vendet, ut vinum paret ;
Agros abjiciet mœcha, ut ornatum paret :
At illa gaudens pecore, et lanæ dedita,
Quacumque summa tradet luxuriæ domum.
Sic nulla possidebit, quod fuerit datum,
Et dictam matri conferent pecuniam,
Ex pretio rerum, quas vendiderint singulæ."
Ita quod multorum fugit imprudentiam,
Unius hominis repperit sollertia.

V.—Pugna Murium et Mustelarum.

Quum victi Mures Mustelarum exercitu,
(Historia eorum ut in tabernis pingitur)
Fugerent, et artos circum trepidarent cavos ;
Ægre recepti, tamen evaserunt necem.
Duces eorum qui capitibus cornua
Suis ligârant, ut conspicuum in prælio
Haberent signum, quod sequerentur milites,
Hæsere in portis, suntque capti ab hostibus ;
Quos immolatos victor avidis dentibus

1059] Sunt qui hunc versum ut insititium deleant.

Capacis alvi mersit tartareo specu.
Quemcunque populum tristis eventus premit,
Periclitatur magnitudo principum,
Minuta plebes facili præsidio latet.

VI.—*Poeta.*

Tu qui, nasute, scripta destringis mea,
Et hoc jocorum legere fastidis genus,
Parum libellum sustine patientia,
Severitatem frontis dum placo tuæ,
Et in cothurnis prodit Æsopus novis.
Utinam nec umquam Pelii nemoris jugo
Pinus bipenni concidisset Thessala:
Nec ad professæ mortis audacem viam
Fabricâsset Argus opere Palladio ratem,
Inhospitalis prima quæ Ponti sinus
Patefecit, in perniciem Graiûm, et Barbarûm.
Namque et superbi luget Æetæ domus,
Et regna Peliæ scelere Medeæ jacent,
Quæ, sævum ingenium variis involvens modis,
Illic per artus fratris explicuit fugam,
Hic cæde patris Peliadum infecit manus.
Quid tibi videtur? hoc quoque insulsum est, ais,
Falsoque dictum, longe quia vetustior
Ægea Minos classe perdomuit freta,
Justoque vindicavit exemplo impetum.
Quid ergo possum facere tibi, lector Cato,
Si nec fabellæ te juvant, nec fabulæ?
Noli molestus esse omnino literis,

1071 *Nasute*] fastidiose.—1091 *Cato*] Catones dicuntur qui morosi et severi nimis sunt.

Majorem exhibeant ne tibi molestiam.
Hoc illis dictum est, si qui stulti nauseant,
Et, ut putentur sapere, cœlum vituperant.

VII.—Vipera et Lima.

Mordaciorem qui improbo dente appetit,
Hoc argumento se describi sentiat.
In officinam fabri venit Vipera,
Hæc quum tentaret, si qua res esset cibi,
Limam momordit. Illa contra contumax,
"Quid me," inquit, "stulta, dente captas lædere,
Omne adsuëvi ferrum quæ corrodere?"

VIII.—Vulpis et Hircus.

Homo in periclum simul ac venit, callidus
Reperire effugium alterius quærit malo.
Cum decidisset Vulpis in puteum inscia,
Et altiore clauderetur margine,
Devenit Hircus sitiens in eundem locum:
Simul rogavit, esset an dulcis liquor,
Et copiosus? Illa fraudem moliens;
"Descende, amice, tanta bonitas est aquæ,
Voluptas ut satiari non possit mea."
Immisit se Barbatus; tum Vulpecula
Evasit puteo, nixa celsis cornibus,
Hircumque clauso liquit hærentem vado.

IX.—De Vitiis Hominum.

Peras imposuit Jupiter nobis duas;
Propriis repletam vitiis post tergum dedit,
Alienis ante pectus suspendit gravem.

1092] *fabellæ*, quales Æsopus; *fabulæ*, tragædiæ, quales Æschylus et Sophales scripserunt.

Hac re videre nostra mala non possumus:
Alii simul delinquunt, censores sumus.

X.—*Fur aram compilans.*

Lucernam fur accendit ex ara Jovis,
Ipsumque compilavit ad lumen suum;
Onustus qui sacrilegio quum discederet,
Repente vocem sancta misit religio:
"Malorum quamvis ista fuerint munera,
Mihique invisa, ut non offendar subripi,
Tamen, sceleste, spiritu culpam lues,
Olim quum adscriptus venerit pœnæ dies.
Sed ne ignis noster facinori præluceat,
Per quem verendos excolit pietas Deos,
Veto esse tale luminis commercium.
Ita hodie nec lucernam de flamma Deûm,
Nec de lucerna fas est accendi sacrum."
Quot res contineat hoc argumentum utiles,
Non explicabit alius quam qui repperit.
Significat primo, sæpe, quos ipse alueris,
Tibi inveniri maxime contrarios.
Secundo ostendit, scelera non ira Deûm,
Fatorum dicto sed puniri tempore.
Novissime interdicit ne cum malefico
Usum bonus consociet ullius rei.

XI.—*Malas esse Divitias.*

Opes invisæ merito sunt forti viro,
Quia dives arca veram laudem intercipit.
Cœlo receptus propter virtutem Hercules,
Quum gratulantes persalutâsset Deos,
Veniente Pluto, qui fortunæ est filius,

Avertit oculos. Causam quæsivit Pater.
"Odi," inquit, "illum, quia malis amicus est,
Simulque objecto cuncta corrumpit lucro."

XII.—Leo regnans.

Utilius homini nihil est, quam recte loqui:
Probanda cunctis est quidem sententia,
Sed ad perniciem solet agi sinceritas.
Quum se ferarum regem fecisset Leo,
Et æquitatis vellet laudem consequi,
A pristina deflexit consuetudine,
Atque inter illas tenui contentus cibo,
Sancta incorrupta jura reddebat fide.
Postquam labare cœpit pœnitentia,

XIII.—Prometheus.

Afflictione veretri linguam mulieris,
Affinitatem traxit inde obscœnitas.
Rogavit alter, tribadas et molles mares
Quæ ratio procreasset? exposuit senex:
"Idem Prometheus, auctor vulgi fictilis;
Qui simul offendit ad fortunam, frangitur;
Naturæ partes, veste quas celat pudor,
Quum separatim toto finxisset die,
Aptare mox ut posset corporibus suis,
Ad cœnam est invitatus subito a Libero;
Ubi irrigatus multo venas nectare,
Sero domum est reversus titubanti pede.
Tum semisomno corde, et errore ebrio,
Applicuit virginale generi masculo,

1158] Desunt hujus fabellæ finis, et sequentis initium.—
1161 *Tribadas*] mulieres impudicas.

Et masculina membra applicuit fœminis.
Ita nunc libido pravo fruitur gaudio."

XIV.—Capellæ et Hirci.

Barbam Capellæ quum impetrâssent ab Jove,
Hirci mœrentes indignari cœperant,
Quod dignitatem fœminæ æquassent suam;
"Sinite," inquit, "illas gloria vana frui,
Et usurpare vestri ornatum muneris,
Pares dum non sint vestræ fortitudinis."
Hoc argumentum monet, ut sustineas tibi
Habitu esse similes, qui sunt virtute impares.

XV.—Gubernator et Nautæ.

Quum de fortunis quidam quereretur suis,
Æsopus finxit consolandi gratia.
Vexata sævis navis tempestatibus,
Inter vectorum lacrymas et mortis metum:
Faciem ad serenam subito mutatur dies.
Ferri secundis tuta cœpit flatibus,
Nimiaque nautas hilaritate extollere.
Factus periclo tum gubernator sophus;
"Parce gaudere oportet, et sensim queri:
Totam quia vitam miscet dolor et gaudium."

XVI.—Canum legati ad Jovem.

Canes legatos olim misere ad Jovem,
Melioris vitæ tempus oratum suæ,
Ut sese abriperet hominum contumeliis
Furfuribus sibi conspersum quod panem darent,
Fimoque turpi maximam explerent famem.

1184 *Finxit*] videlicet 'hanc fabellam.'

Profecti sunt legati non celeri pede.
Dum naribus scrutantur escam in stercore,
Citati non respondent. Vix tandem invenit
Eos Mercurius et turbatos attrahit.
Tum vero vultum magni ut viderunt Jovis,
Totam timentes concacârunt regiam.
Propulsi vero fustibus vadunt foras:
Vetat dimitti magnus illos Jupiter.
Mirati, sibi legatos non revertier,
Turpe æstimantes aliquid commissum a suis,
Post aliquod tempus alios adscribi jubent.
Rumor legatos superiores prodidit.
Timentes rursus aliquid ne simile accidat,
Odore canibus anum, sed multo, replent.
Mandata dant; legati mittuntur; statim
Abeunt. Rogantes aditum, continuo impetrant.
Consedit genitor tum Deorum maximus,
Quassatque fulmen: tremere cœpere omnia.
Canes, confusus subito quod fuerat fragor,
Repente odorem mixtum cum merdis cacant.
Reclamant omnes vindicandam injuriam.
Sic est loquutus ante pœnam Jupiter:
" Non est legatos regis non dimittere,
Nec est difficile, pœnas culpæ imponere:
Sed hoc feretis pro justitia præmium,
Non cito dimitti, verum cruciari fame.
Ne ventrem continere non possint suum:
Illi autem, qui miserunt vos tam futiles,
Numquam carebunt hominis contumelia."
Ita nunc legatos exspectant et posteri,

Novumque venire qui videt, culum olfacit.

XVII.—*Homo et Colubra.*

Qui fert malis auxilium, post tempus dolet.
Gelu rigentem quidam Colubram sustulit,
Sinuque fovit contra se ipse misericors.
Namque ut refecta est, necuit hominem protinus.
Hanc alia quum rogaret causam facinoris,
Respondit: "Ne quis discat prodesse improbis."

XVIII.—*Vulpis et Draco.*

Vulpis cubile fodiens, dum terram eruit,
Agitque plures altius cuniculos,
Pervenit ad Draconis speluncam ultimam,
Custodiebat qui thesauros abditos.
Hunc simul adspexit; "Oro ut imprudentiæ
Des primum veniam: deinde, si pulcre vides,
Quam non conveniens aurum sit vitæ meæ,
Respondeas clementer. Quem fructum capis
Hoc ex labore, quodve tantum est præmium,
Ut careas somno et ævum in tenebris exigas?"
"Nullum," inquit ille; "verum hoc a summo mihi
Jove adtributum est."—"Ergo nec sumis tibi,
Nec ulli donas quidquam?"—"Sic fatis placet."
"Nolo irascaris, libere si dixero:
Diis est iratis natus, qui est similis tibi."
Abiturus illuc, quo priores abierunt,
Quid mente cœca miserum torques spiritum?
Tibi dico, avare, gaudium heredis tui,
Qui thure superos, ipsum te fraudas cibo?
Qui tristis audis musicum citharæ sonum,
Quem tibiarum macerat jocunditas,

Obsoniorum pretia cui gemitum exprimunt;
Qui dum quadrantes aggeras patrimonio,
Cœlum fatigas sordido perjurio,
Qui circumcidis omnem impensam funeris,
Libitina ne quid de tuo faciat lucri.

XIX.—Phædrus.

Quid judicare cogitet livor, modo
Licet dissimulet, pulcre tamen intelligo.
Quidquid putabit esse dignum memoriæ,
Æsopi dicet: si quid minus adriserit,
A me contendet fictum quovis pignore.
Quem volo refelli jam nunc responso meo:
Sive hoc ineptum, sive laudandum est opus;
Invenit ille, nostra perfecit manus.
Sed exsequamur cœptum propositi ordinem

XX.—Naufragium Simonidis.

Homo doctus in se semper divitias habet.
Simonides, qui scripsit egregium melos,
Quo paupertatem sustineret facilius,
Circumire cœpit urbes Asiæ nobiles,
Mercede accepta laudem victorum canens.
Hoc genere quæstus postquam locuples factus est,
Venire in patriam voluit cursu pelagio;
(Erat autem natus, ut aiunt, in Ceo insula)
Ascendit navem, quam tempestas horrida,
Simul et vetustas medio dissolvit mari.

1260] Ne funus aliquid de tuo patrimonio diripiat.—1263] Mea esse harum fabellarum vitia, Æsopi vero virtutes, lividus Lector, quocunque pignore, haud dubitabit affirmare. —1268 *Ille*] Æsopus.

Hi zonas, illi res pretiosas colligunt,
Subsidium vitæ. Quidam curiosior,
" Simonide, tu ex opibus nil sumis tuis ?"
" Mecum," inquit, " mea sunt cuncta." Tunc pauci enatant,
Quia plures onere degravati perierunt.
Prædones adsunt, rapiunt quod quisque extulit,
Nudos relinquunt. Forte Clazomene prope
Antiqua fuit urbs, quam petierunt naufragi.
Hic literarum quidam studio deditus,
Simonidis qui sæpe versus legerat,
Eratque absentis admirator maximus,
Sermone ab ipso cognitum, cupidissime
Ad se recepit; veste, nummis, familia
Hominem exornavit: cæteri tabulam suam
Portant, rogantes victum ; quos casu obvius
Simonides ut vidit : " Dixi," inquit, " mea
Mecum esse cuncta; vos quod rapuistis, perit."

XXI.—Mons parturiens.

MONS parturibat, gemitus immanes ciens;
Eratque in terris maxima exspectatio.
At ille murem peperit. Hoc scriptum est tibi,
Qui, magna quum minaris, extricas nihil.

XXII.—Formica et Musca.

FORMICA et Musca contendebant acriter,
Quæ pluris esset. Musca sic cœpit prior:
" Conferre nostris tu potes te laudibus?
Ubi immolatur, exta prægusto Deûm.

1300 *Extricas*] exequeris, perficis.

Moror inter aras, templa, perlustro omnia;
In capite regis sedeo, quum visum est mihi,
Et matronarum casta delibo oscula;
Laboro nihil, atque optimis rebus fruor.
Quid horum simile tibi contingit, rustica?"
"Est gloriosus sane convictus Deûm,
Sed illi, qui invitatur, non qui invisus est.
Reges commemoras, et matronarum oscula;
Ego granum in hiemem quum studiose congero,
Te circa murum video pasci stercore.
Aras frequentas; nempe abigeris, quo venis:
Nihil laboras, ideo quum opus est, nil habes:
Superba jactas, tegere quod debet pudor;
Æstate me lacessis; quum bruma est, siles.
Mori contractam quum te cogunt frigora,
Me copiosa recipit incolumem domus.
Satis profecto retudi superbiam."
  Fabella talis hominum discernit notas
Eorum, qui se falsis ornant laudibus,
Et quorum virtus exhibet solidum decus.

XXIII.—*Simonides a Diis servatus.*

QUANTUM valerent inter homines literæ,
Dixi superius: quantus nunc illis honos
A superis sit tributus, tradam memoriæ.
  Simonides idem ille, de quo rettuli,
Victoris laudem cuidam pyctæ ut scriberet,
Certo condixit pretio: secretum petit.
Exigua quum frenaret materia impetum,

1321 *Retudi*] coargui.—1325] vid. Fab. xxi.—1329 *Pyctæ*] *πυκτῃ*, pugili.

Usus Poëtæ, ut moris, est licentia,
Atque interposuit gemina Ledæ sidera,
Auctoritatem similis referens gloriæ.
Opus approbavit: sed mercedis tertiam
Accepit partem: quum reliqüum posceret:
"Illi," inquit, "reddent, quorum sunt laudes duæ.
Verum ne irate dimissum te sentiam,
Ad cœnam, mihi promitte, cognatos volo
Hodie invitare, quorum es in numero mihi."
Fraudatus quamvis, et dolens injuria,
Ne male dimissam gratiam corrumperet,
Promisit. Rediit hora dicta, recubuit.
Splendebat hilare poculis convivium.
Magno apparatu læta resonabat domus;
Repente duo quum juvenes sparsi pulvere,
Sudore multo diffluentes corpora,
Humanam supra formam, cuidam servulo
Mandant, ut ad se provocet Simonidem,
Illius interesse ne faciat moram.
Homo perturbatus excitat Simonidem.
Unum promôrat vix pedem triclinio,
Ruina cameræ subito oppressit cæteros;
Nec ulli juvenes sunt reperti ad januam
Ut est vulgatus ordo narratæ rei,
Omnes sciebunt, numinum præsentiam
Vati dedisse vitam mercedis loco.

Epilogus—ad Particulonem.

Adhuc supersunt multa, quæ possim loqui,

1341] "ne prorsus alienaret hominem, a quo malam retulerat gratiam." Gron.

Et copiosa abundat rerum varietas;
Sed temperatæ suaves sunt argutiæ:
Immodicæ offendunt. Quare, vir sanctissime
Particulo, chartis nomen victurum meis,
Latinis dum manebit pretium literis,
Si non ingenium, certe brevitatem approba,
Quæ commendari tanto debet justius,
Quanto Poëtæ sunt molesti validius.

LIB. V

Prologus.

Æsopi nomen sicubi interposuero,
Cui reddidi jam pridem, quidquid debui,
Auctoritatis esse scito gratia.
Ut quidam artifices nostro faciunt seculo,
Qui pretium operibus majus inveniunt, novo
Si marmori adscripserunt Praxitelem suo,
Trito Myronem argento; tabulæ Zeuxidem.
Adeo fucatæ plus vetustati favet
Invidia mordax, quam bonis præsentibus.
Sed jam ad fabellam talis exempli feror.

I.—Demetrius et Menander.

Demetrius, qui dictus est Phalerëus,
Athenas occupavit imperio improbo.
Ut mos est vulgi, passim et certatim ruunt:

"Feliciter!" subclamant. Ipsi principes
Illam osculantur, qua sunt oppressi, manum,
Tacite gementes tristem fortunæ vicem.
Quin etiam resides et sequentes otium,
Ne defuisse noceat, reptant ultimi;
In quîs Menander, nobilis comœdiis,
Quas, ipsum ignorans, legerat Demetrius,
Et admiratus fuerat ingenium viri;
Unguento delibutus, vestitu affluens,
Veniebat gressu delicato et languido.
Hunc ubi tyrannus vidit extremo agmine:
Quisnam cinœdus ille in conspectu meo
Audet venire? responderunt proximi:
Hic est Menander scriptor. Mutatus statim:
("Homo," inquit, "fieri non potest venustior;"
Vatemque et scripta meritis tollit honoribus.
  Exemplum scriptor vertit ad prudentiam
Ingenio non luxu paratur claritas.)

II.—Viatores et Latro.

Duo quum incidissent in Latronem milites,
Unus profugit, alter autem restitit,
Et vindicavit sese forti dextera.
Latrone occiso, timidus accurrit comes,
Stringitque gladium; dein rejecta penula;
"Cedo," inquit, "illum, jam curabo sentiat,
Quos attentârit." Tunc qui depugnaverat;
"Vellem istis verbis saltem adjuvisses modo,

1396] Hos versus in editione quadam Gallica inveni; ab editore haud dubie scriptos, ut supplementum mutilæ fabellæ essent.

Constantior fuissem vera existimans :
Nunc conde ferrum et linguam pariter futilem,
Ut possis alios ignorantes fallere.
Ego qui sum expertus, quantis fugias viribus,
Scio quid virtuti non sit credendum tuæ."
Illi assignari debet hæc narratio,
Qui re secunda fortis est, dubia fugax.

III.—Calvus et Musca.

Calvi momordit Musca nudatum caput,
Quam opprimere captans, alapam sibi duxit gravem ;
Tunc illa irridens : "Punctum volucris parvulæ
Voluisti morte ulcisci ; quid facies tibi,
Injuriæ qui addideris contumeliam ?"
Respondit : "Mecum facile redeo in gratiam,
Quia non fuisse mentem lædendi scio :
Sed te, contemti generis animal improbum,
Quæ delectaris bibere humanum sanguinem,
Optem necare vel majore incommodo."
Hoc argumento veniam tam dari decet
Qui casu peccat, quam qui consilio est nocens ;
Illum esse quamvis pœna dignum judico.

IV.—Homo et Asinus.

Quidam immolâsset verrem quum sancto Herculi,
Cui pro salute votum debebat sua,
Asello jussit reliquias poni hordei.
Quas aspernatus ille sic loquutus est :
"Tuum libenter prorsus appeterem cibum,
Nisi qui nutritus illo est, jugulatus foret."
Hujus respectu fabulæ deterritus

Periculosum semper vitavi lucrum.
Sed dicis : Qui rapuere divitias, habent.
Numeremus agedum, qui deprensi perierunt ;
Majorem turbam punitorum reperies.
Paucis temeritas est bono, multis malo.

V.—Scurra et Rusticus.

PRAVO favore labi mortales solent,
Et pro judicio dum stant erroris sui,
Ad pœnitendum rebus manifestis agi.
   Facturus ludos quidam dives nobiles,
Proposito cunctos invitavit præmio,
Quam quisque posset, ut novitatem ostenderet.
Venere artifices laudis ad certamina ;
Quos inter Scurra notus urbano sale,
Habere dixit se genus spectaculi,
Quod in theatro nunquam prolatum foret.
Dispersus rumor civitatem concitat ;
Paulo ante vacua turbam deficiunt loca.
In scena vero postquam solus constitit,
Sine apparatu, nullis adjutoribus,
Silentium ipsa fecit exspectatio.
Ille in sinum repente demisit caput,
Et sic porcelli vocem est imitatus sua,
Verum ut subesse pallio contenderent,
Et excuti juberent : quo facto, simul
Nihil est repertum, multis onerant laudibus,
Hominemque plausu prosequuntur maximo.
Hoc vidit fieri Rusticus ; " Non mehercule

1455 *Verum*] i. e. porcellum.

Me vincet," inquit: et statim professus est
Idem facturum melius se postridie.
Fit turba major; jam favor mentes tenet,
Et derisuri, non spectaturi, sedent.
Uterque prodit: Scurra digrunnit prior,
Movetque plausus, et clamores suscitat.
Tunc simulans sese vestimentis Rusticus
Porcellum obtegere, (quod faciebat scilicet,
Sed, in priore quia nil compererant, latens,)
Pervellit aurem vero, quem celaverat,
Et cum dolore vocem naturæ exprimit.
Acclamat populus: Scurram multo similius
Imitatum; et cogit Rusticum trudi foras.
At ille profert ipsum porcellum e sinu,
Turpemque aperto pignore errorem probans;
"En hic declarat, quales sitis judices."

VI.—Duo Calvi.

Invenit Calvus forte in trivio pectinem,
Accessit alter, æque defectus pilis;
"Eia," inquit, "in commune, quodcunque est lucri."
Ostendit ille prædam, et adjecit simul;
"Superûm voluntas favit, sed fato invido;
Carbonem, ut ajunt, pro thesauro invenimus."
Quem spes delusit, huic querela convenit.

VII.—Princeps Tibicen.

Ubi vanus animus, aura captus frivola,
Arripuit insolentem sibi fiduciam,

1478 *Inquit*] ille qui secundus venerat.

Facile ad derisum stulta levitas ducitur.
  Princeps Tibicen notior paulo fuit,
Operam Bathyllo solitus in scena dare.
Is forte ludis, non satis memini quibus,
Dum pegma rapitur, concidit casu gravi
Necopinans, et sinistram fregit tibiam,
Duas quum dextras maluisset perdere.
Inter manus sublatus, et multum gemens,
Domum refertur. Aliquot menses transeunt;
Ad sanitatem dum venit curatio.
Ut spectatorum mos est et lepidum genus,
Desiderari cœpit, cujus flatibus
Solebat excitari saltantis vigor.
Erat facturus ludos quidam nobiles
Et incipiebat Princeps ingredier. Eum
Adducit pretio, precibus, ut tantummodo
Ipso ludorum ostenderet sese die.
Qui simul advenit, rumor de tibicine
Fremit in theatro: quidam affirmant mortuum,
Quidam in conspectum proditurum sine mora.
Aulæo misso, devolutis tonitrubus,
Dii sunt loquuti more translatitio.
Tunc chorus ignotum et more reducto canticum
Imposuit, cujus hæc fuit sententia:

1490] Tibia duas habet significationes: Princeps quidem os fregerat, quod vocatur tibia; maluisset vero duo musices instrumenta frangere, quæ etiam tibiæ appellantur quibus est pro variis formis *dextra* aut *sinistra* nomen inditum.—1509] Hoc canticum non ad Tibicinem sed ad Imperatorem, more theatrali, directum videtur. Princeps vero, qui ægrotabat, in se plausum populi arrogavit.

Lætare incolumis Roma salvo Principe.
In plausus consurrectum est; jactat basia
Tibicen, gratulari fautores putat.
Equester ordo stultum errorem intelligit;
Magnoque risu canticum repeti jubet.
Iteratur illud. Homo meus se in pulpito
Totum prosternit; plaudit illudens eques:
Rogare populus hunc coronam existimat.
Ut vero cuneis notuit res omnibus,
Princeps ligato crure nivea fascia,
Niveisque tunicis, niveis etiam calceis,
Superbiens honore divinæ domus,
Ab universis capite est protrusus foras.

VIII.—Occasio depicta.

Cursu volucri pendens in novacula,
Calvus, comosa fronte, nudo corpore,
Quem si occuparis, teneas; elapsum semel
Non ipse possit Jupiter reprehendere;
Occasionem rerum significat brevem.
Effectus impediret ne segnis mora,
Finxere antiqui talem effigiem Temporis.

IX.—Taurus et Vitulus.

Angusto in aditu Taurus luctans cornibus,
Quum vix intrare posset ad præsepia,
Monstrabat Vitulus quo se pacto plecteret:
Tace, inquit, ante hoc novi, quam tu natus es.
Qui doctiorem emendat, sibi dici putet.

X.—Venator et Canis.

Adversus omnes fortis veloces feras
Canis quum domino semper fecisset satis,

Languere cœpit annis ingravantibus.
Aliquando objectus hispidi pugnæ suis,
Adripuit aurem : sed cariosis dentibus,
Prædam dimisit. Hic tum Venator dolens,
Canem objurgabat. Cui senex contra latrans :
Non te destituit animus, sed vires meæ.
Quod fuimus laudas, jam damnas quod non sumus.
Hoc cur, Philete, scripserim, pulcre vides.

APPENDIX FABULARUM.*

(e MSS. Divionensi, anonymo et Romulo Nilantii et aliis.)

I.—Milvus Ægrotans.

Multos quum menses ægrotasset Milüus;
Nec jam videret esse vitæ spem suæ;
Matrem rogabat, sancta circumiret loca,
Et pro salute vota faceret maxima.
Faciam, inquit, fili; sed opem ne non impetrem,
Vehementer vereor; sed qui delubra omnia
Vastando, cuncta polluisti altaria,
Sacrificiis nullis parcens, nunc quid vis rogem?

* "Burmannus, si non omnes hujus Appendicis fabulas, maximam tamen partem, olim a Phædro, fuisse versibus senariis conscriptas credit." Gail.

II.—Lepores Vitæ pertæsi.

Qui sustinere non potest suum malum,
Alios inspiciat, et discat tolerantiam.
Aliquando in silvis strepitu magno conciti
Lepores clamant, se propter assiduos metus
Finire velle vitam. Sic quemdam ad lacum
Venerunt, miseri quo se præcipites darent.
Adventu quorum postquam ranæ territæ
Virides in algas misere fugientes ruunt:
Heus, inquit unus, sunt et alii, quos timor
Vexat malorum. Ferte vitam ut cæteri.

III.—Vulpis et Jupiter.

Naturam turpem nulla fortuna obtegit.
Humanam in speciem quum vertisset Jupiter
Vulpem, regali pellex ut sedit throno,
Scarabeum vidit prorepentem ex angulo;
Notamque ad prædam celeri prosiluit gradu.
Superi risere, magnus erubuit pater,
Repudiatam turpemque pellicem expulit;
His prosequutus: Vive quo digna es modo,
Quæ nostris uti meritis digne non potes.

IV.—Leo et Mus.

Ne quis minores lædat fabula hæc monet.
Leone in silva dormiente, rustici
Luxuriabant mures; unus ex eïs
Super cubantem casu quodam transiit.
Expergefactus miserum Leo celeri impetu
Adripuit; ille veniam sibi dari rogat,
Crimen fatetur, peccatum imprudentiæ.
Hoc Rex ulcisci gloriosum non putans,

Ignovit et dimisit. Post paucos dies
Leo dum vagatur noctu, in foveam decidit.
Captum ut se agnovit laqueis, voce maxima
Rugire cœpit; cujus immanem ad sonum
Mus subito accurrens: Non est quod timeas, ait,
Beneficio magno gratiam reddam parem.
Mox omnes artus, artuum et ligamina
Lustrare cœpit, cognitosque dentibus
Nervos rodendo laxat ingenia artuum.
Sic captum mus leonem silvis reddidit.

V.—Homo et Arbores.

Pereunt suis auxilium qui dant hostibus.
Facta bipenni quidam ab Arboribus petit,
Darent manubrium e ligno, quod firmum foret.
Subito jusserunt omnes oleastrum dari:
Accepit munus, aptans et manubrium
Cœpit securi magna excidere robora.
Hic dum truncanda eligeret, Fraxino
Dixisse fertur Quercus: Merito cædimur.

VI.—Mus et Rana.

Mus, quo transire posset flumen facilius,
Auxilium Ranæ petit. Hæc muris alligat
Lino priorem crus ad posterius pedem.
Amnem natantes vix medium devenerant,
Quum Rana, subito fundum fluminis petens,
Se mergit, muri ut vitam eriperet perfide.

1589 *Qui dant*] Al. 'dantes.'—1591] Al. 'Man. ut da. e l. qu. for. Firmum: juss. &c.'—1593] Al. 'Acc. ille m. et Man. Apt. s. m. cædit r. Dumque eligebat q. sic Frax. Dix. f. Qu. m. maleficas Patimur bipennes, quibus adjumento sumus.'

Qui dum, ne mergeretur, tendit validius,
Prædam conspexit Miliüus propter volans,
Muremque fluctuantem rapuit unguibus,
Simulque ranam colligatam sustulit.
Sic sæpe intereunt aliis meditantes necem.

VII.—Galli duo et Accipiter.

Gallus, cum Gallo sæpe pugnam conserens,
Accipitrem victus judicem litis petit.
Hic, ambo si venirent, mente concipit
Spem devorandi, qui exhiberet se prior.
Mox quum venisse, caussam ut orarent suam,
Vidit, prehendit illum, qui primus forum
Deduxit ad suum litem. Ille clamitans:
" Ne plectar ego, sed ille, qui fugam petit."
Cui ales, " Hodie ne te credas unguibus
Posse eripi meis: quos alteri dolos
Tendebas, æquum te nunc est ipsum pati."
Qui sæpe tractat aliorum secum necem,
Ignorat triste quid sibi fatum paret.

VIII.—Cochlea et Simius.

Amore tacta speculi inventi Cochlea,
Fulgentis orbem scandens, cæpit lingere,
Nil illi melius contulisse se putans,
Quam si splendorem commacularet sordibus.
Ut inquinatum vidit speculum Simius,
" Qui se calcari talibus permiserit,
Meretur," inquit, " tale dedecus pati."
Hæc illis est fabella scripta fœminis,
Ineptis quæ se jungunt et stultis viris.

IX.—Duo Mures, urbanus et rusticus.

HOSPITIO quondam mus urbanus rustici
Exceptus, vili glande cænat in cavo.
Induxit precibus post, ut urbem rusticus
Cellamque intraret plenam rebus optimis.
In qua dum variis perfruuntur reliquiis,
Impulso venit ostio Cellarius;
Quo mures strepitu diffugiunt perterriti,
Et notis facile urbanus se condit cavis,
At miser ignota trepidans Rusticus domo,
Timensque mortem, per parietes cursitat.
Ut, quæ volebat, sustulit Cellarius,
Clausitque limen, iterum Urbanus Rusticum
Hortatur; ille perturbatis sensibus,
" Vix," inquit, " possum capere præ metu cibum:
Putasne, veniet ille?" " Quid tantum times?"
Urbanus inquit, " age, fruamur ferculis
Quas frustra rure quæras." Contra Rusticus
" Tu, qui timere nescis, fruere his omnibus:
At me securum pascat glans et liberum."
  In paupertate tutum præstat vivere;
Quam divitiarum carpi solitudine.

X.—Asinus Domino Blandiens.

BLANDIRI domino Asellus ut vidit suo
Canem, et de mensa saturari quotidie,
Et frustra largiter jactari a familia,
Sic est locutus: " Si canem immundissimum
In tantum dominus et familia diligit,

1655 *In tantum*] adeo.

Quid me futurum, si par illi fecero
Officium, multo qui sum melior hoc cane,
Rebusque pluribus utilis et laudabilis;
Alor qui sanctæ fontibus puris aquæ,
Ciboque nunquam soleo pasci sordido?
Sum sane catulo dignior vita frui
Beatiore, honorem et summum consequi."
Asellus hæc dum secum, stabulum conspicit
Intrare dominum; quare accurrens ocius
Rudensque prosilit, et humeris ambos pedes
Imponit, osque lingua cœpit lingere,
Vestemque fœdis scindens ungulis, gravi
Herum fatigat, stulte blandus, pondere.
Clamore domini concitatur familia,
Fustesque et saxa passim adripiens obvia
Rudentem mulcat, et mox membris debilem
Fractisque coxis, domini lapsum a corpore,
Semianimum tandem dejicit ad præsepia.
Fabella, ineptus ne se invitis ingerat
Melioris aut affectet officium, docet.

XI.—Grus, Cornix et Dominus.

Fœdus juratæ Grus et Cornix junxerant,
Cornicem Grus ab avibus ut defenderet;
Cornix futura, ut Grus caveret, diceret.
Hinc quum frequenter ad cujusdam rustici
Agrum volarent, atque evellerent sata
Radicitus, agri dominus vidit, et dolens;
"Saxum da," clamat, "quo feriam gruem, puer."

1656 *Quid me futurum*] Quid putem me futurum esse. (vid. v. 1782.)

Cornix ut audit, illico monet Gruem
Sibi quæ cavit. Alia dein die audiens
Cornix petentem saxum, rursus commonet
Gruem, ut vitarent sedulo periculum.
Avem divinam suspicatus rusticus
Audire jussa, puero "Si" inquit "dixero
'Offam da,' tu mihi clam lapidem porrige."
Grus venit, ille puerum offam jubet dare;
At ille lapidem, quo ferit gruem, dedit,
Et crura fregit. Vulneratus Grus ait,
"Divina Cornix, ubi nunc auspicia tua?
Cur non monere socium, ut juraveras,
Properâsti, tale ne mihi veniret malum?"
Respondit illa: "Non meretur ars mea
Culpari, sed dolosa sunt bilinguium
Consilia, qui aliud dicunt atque aliud agunt."
Promissis ducunt qui imperitos subdolis,
Mox fictis causis haud desistunt ludere.

XII.—Aves et Hirundo.

Aves in unum quum devenisent locum,
Viderunt hominem seminantem linum agro,
Quod ut pro nihilo habere Hirundo intelligit,
Sic convocatas allocuta traditur:
"Hinc nobis instat omnibus periculum,
Si semen ad maturitatem venerit."
Aves risere. Germinat ut vero seges,
Hirundo rursus, "Instat pernicies," ait;
"Adeste, germen eruamus noxium,
Ne, si mox crescat, inde fiant retia,
Et nos possimus artibus humanis capi."

Ridere pergunt verba Aves Hirundinis
Consilium et spernunt stulte prudentissimum.
At illa cauta, ad hominem se mox contulit,
Ut tuta tignis nidum suspendat suum.
Sed quæ salubre monitum Aves despexerant,
De lino factis captæ pereunt retibus.

XIII.—Perdix et Vulpis.

RESEDIT alta quondam Perdix arbore,
Advenit Vulpis. Deinde sic cœpit loqui:
" O quanta vultus species est, Perdix, tui!
Corolla rostrum, crura vincunt purpuræ
Fulgorem. At si dormires, quanto pulchrior
Esses!" Ut stulta clausit oculos, illico
Rapit credentem Vulpis. Illa fletibus
Hæc mixta gravibus verba supplex edidit:
" Per, Oh! tuarum, Vulpis, artium decus,
Ut ante, quæso, nomen proferas meum.
Sic devorabis." Vulpis, ubi voluit loqui,
Aperuit os: at Perdix evasit necem.
Decepta Vulpis, " Quid opus erat mihi loqui?"
Respondet Perdix, " Et dormire quid mihi
Erat necesse, somnus cui non venerat?"
Hoc illis, qui loquuntur ubi nil est opus,
Et qui, vigilare quum necesse est, dormiunt.

XIV.—Asellus, Bos, et Volucres.

ASELLUS et Bos uno sociati jugo
Plaustrum trahebant: Bos dum tendit validius
Confregit cornu. Asellus nil levaminis
Sentire jurat se a consorte debili.
Laborem intendens, cornu rumpit alterum,

Terræque tandem Bos procumbit mortuus.
Asinum bubulcus carne mox onerat Bovis,
Qui plagas inter mille ruptus concidit,
Et expiravit, media collapsus via.
Ad prædam Volucres convolantes inquiunt:
"Si te precanti mitem exhibuisses Bovi,
Non immaturo pasceres nos funere."

XV.—Leo et Pastor.

Errans in sylva spinam calcavit Leo,
Mox ad Pastorem cauda venit blandiens:
"Ne perturberis, imploro supplex opem,
Non prædam quæro." Ponit in gremio pedem
Homo sublatum, et eximens spinam, gravi
Levat dolore. Redit hinc in silvas Leo,
Falso post tempus accusatus crimine
Pastor damnatur, atque Ludis proximis
Jejunis projici jubetur bestiis.
Emissæ dum discursitant passim feræ,
Agnovit hominem, qui medicinam fecerat,
Leo, et sublatum rursus in gremio pedem
Pastori ponit. Rex ut agnovit, statim
Sylvis Leonem, et Pastorem reddit suis.

XVI.—Taurus et Culex.

Culex quum Taurum provocâsset viribus,
Cuncti venerunt populi, ut pugnam cernerent,
Culex tum: "Satis est, quod venisti cominus:
Nam parvus mihi, judicio sum magnus tuo."
Hinc se per auras penna sustulit levi,
Lusitque turbam, et Tauri destituit minas.
Quod si fuisset validæ cervicis memor,

Et Taurus hostem contemsisset sordidum,
Fuisset vana inertis gloriatio.
Amittit famam qui se indignis comparat.

XVII.—Equus et Asinus.

Asello sonipes phaleris occurrit tumens,
Et lassus multo tardius quod pondere
Viam dedisset transeunti: "Vix," ait,
"Me teneo, quin te sævis calcibus exteram."
Tacuit Asellus, gemitu testatus Deos.
Equus, currendo ruptus parvo in tempore,
Ad villam mittitur. Hunc onustum stercore
Ut vidit Asinus, tali derisit joco:
"Quo, gloriose, phaleras has quondam tibi,
Modo ad despectam qui rediisti miseriam."
Felix ne spernat, dubiæ sortis immemor,
Humilem, quum, quid futurus ipse, nesciat.

XVIII.—Volucres, Quadrupedes et Vespertilio.

Bellum gerebant volucres cum quadrupedibus,
Et vincebantur versa victores vice;
At Vespertilio, dubios eventus timens,
Ad illos semper, quos superâsse viderat,
Se conferebat. In pacem quum pristinam
Rediissent, fraus utrique generi apparuit.
Damnatus ergo tam pudendo crimine,
Lucem refugiens, atris posthac condidit
Se tenebris, sola noctibus semper volans.
Qui se duabus venditabit partibus,
Utrisque ingratus vitam deget turpiter.

1779 *Quo, &c.*] Ubi nunc sunt istæ phaleræ tuæ? Quo illas, tibi ereptas, Domini tui detulerunt?

XIX.—*Luscinia, Accipiter et Auceps.*

Accipiter in Luscinii nido dum sedet,
Aurito insidians, illic pullos invenit.
Mater, periclo mota prolis, advolat,
Supplexque, pullis ut pareat suis, rogat.
Accipiter, " Quod vis," inquit, " faciam, si bona
Cantabis voce carmen modulatum mihi."
At illa, quamvis excideret animus, tamen
Metu parebat, et coacta cantitat,
Luctuque plena. Prædam qui captaverat
Accipiter inquit, " Non tu cantâsti bene."
Et unam ex pullis apprehendit unguibus,
Cœpitque devorare. Ex diverso venit
Auceps, et calamo clam crescente, perfidam
Visco contingit, atque in terram detrahit.
Quicunque fraudes alii tendit subdolas,
Timere debet, ne ipse capiatur dolo.

XX.—*Lupus, Vulpis et Pastor.*

Lupus per tempus maximam congesserat
Prædam in cubile, haberet ut cibaria,
Queis plures posset menses otio frui.
Vulpes ut novit, ad cubile abit Lupi,
Et voce tremula, " An recte, frater, omnia ?
Quod te non vidi silvis venantem tuis,
Tristem per omnes exegi vitam dies."
Lupus, livorem postquam agnovit æmulæ,
" Non tu solicita huc causa venisti mea,

[1795] *Aurito*] lepori.—[1806] *Calamo clam crescente*] Namque auceps silenter magisque et magis calamum protendit, ut avem falleret.

Sed partem ut captes. Fraude quid petas, scio."
Irata Vulpis ad ovium pastorem adit,
" Agesne, pastor," inquit, " gratias mihi,
Inimicum si tradidero hodie gregis tui,
Ut nunquam sis solicitus ?" Pastor : " Serviam
Tibi," inquit, " tribuam et quicquid volueris lubens."
Cubile monstrat illa Pastori Lupi.
Qui clausum protinus peremit lancea
Et gaudens de alieno saturavit æmulam.
Ut vero Vulpis in venantes incidit,
Deprensa canibus et laniata, sic ait :
" Dedi vix alteri malum, et jam punior."
Timere debet quisquis alii sustinet
Nocere, pejus ipsi ne eveniat malum.

XXI.—Oves et Lupi.

Oves Lupique quum certâssent prælio,
Illæ vicerunt, tutæ præsidio Canum.
Lupi legatos mittunt, et justam petunt
Hac lege pacem, ut dederent Oves Canes,
Et obsides Luporum catulos reciperent.
Oves, æternam sic sperantes gratiam
Iniri, faciunt quod poposcerunt Lupi.
Post paullo quum cæpissent ululare catuli,
Lupi, necari causantes natos suos,
Pacemque ruptam ab Ovibus, undique impetu
Invadunt facto nudas defensoribus ;
Fidem quæ stultæ quod habuerunt hostibus,
Consilium sera damnat pœnitentia.
Præsidium, quo quis olim tutus vixerat,

Si prodat aliis, frustra post desiderat.

XXII.—*Simius et Vulpis.*

Rogabat Vulpem Simius, caudæ suæ
De magnitudine aliquid ut sibi daret,
Nates velare quo posset turpissimas.
" Quid enim," inquit, " cauda tantæ longitudinis
Prodest? quo tantum pondus per terram trahis?"
Cui Vulpis: " Esset quamvis illa longior,
Majorque multo, mallem per terram et lutum
Spinasque trahere, quam partem tibi dare,
Meo ne tegmine videare pulchrior."
  Avare, te fabella hæc, et locuples, monet,
Qui, quamvis superest, nil tamen das pauperi.

XXIII.—*Lupus, Pastor et Venator.*

Quum Venatorem fugeret instantem Lupus,
Et a Pastore visus qua parte fugeret
Et quo se conderet loco, plenus metu:
" Omnes per, oro te, Bubulce, spes tuas,
Ne prodas innocentem, cui nihil mali
Fecisse me, per magnos adjuro Deos."
" Noli timere," Pastor inquit, " alteram
Monstrabo partem." Mox Venator advolat:
" Non huc venire, Pastor, vidisti Lupum?
Qua parte fugit?" Cui Pastor; " Venit quidem
Sed læva fugit," voce dixit maxima,
At oculis clam designat partem dexteram.
Non intellexit ille et festinans abit.
Lupo tunc Pastor: " Quas habebis gratias
Quod te celârim?"—" Maximas linguæ tuæ,"
Lupus " ago" dixit, " at oculis fallacibus

Æternæ cæcitatem noctis imprecor."
Qui verbis blandis fraudem celat pectore,
Hoc argumento se describi intelligat.

XXIV.—Mendax, Verax et Simii.

Agentes Mendax et simul Verax iter,
In Simiorum forte terram venerant.
E turba ut vidit unus, qui se fecerat
Regem, teneri jussit illos, sciret ut,
De se quid homines dicerent: simul jubet
Omnes adstare Simios longo ordine,
Dextra lævaque; sed sibi poni thronum,
Ut hominum reges quondam facere viderat.
Mox jussos homines in medium adduci rogat:
"Qualisnam vobis esse videor, hospites?"
Respondit Mendax: "Rex videris maximus"—
"Quid hi, quos apparere nunc vides mihi?"—
"Hi comites, hi legati, et militum duces."
Mendacio laudatus cum turba sua,
Adulatori munus imperat dari.
Hic secum Verax. "Tanta si mendacio
Sit merces, quanto non ego," dixit, "munere
Donabor, verum si pro more dixero."
Hinc ad Veracem Simius: "Et qualis tibi
Videor, et illi, quos stare ante me vides?"
Respondit ille: "Verus es tu Simius,
Et simii omnes illi, qui similes tui."
Iratus illum dentibus rex imperat
Lacerari et unguibus, quod vera dixerat.
Blandum laudatur a malis mendacium:
Bonis honesta fert exitium veritas.

XXV.—Homo et Leo.

Homo certabat cum Leone, fortior
Quis esset, litisque hujus testimonium
Dum quærunt, ad sepulcrum tandem venerunt;
Elisis in quo ab homine pictum faucibus
Leonem ostendit, argumentum virium.
Leo respondit: "Humana hoc pictum manu:
Videres hominem dejectum, si pingere
Leones scirent. Sed ego testimonium
Dabo virtutis certius." Ad spectaculum
Induxit hominem, monstrans ubi bona fide
E nectos a leonibus homines, ait:
"Non est colorum testimoniis opus,
Hic exhibetur vera virtus actibus."
Colore frustra mendaces uti docet
Fabella, certa quum datur probatio.

XXVI.—Ciconia, Anser et Accipiter.

Venisset notum ad stagnum quum Ciconia,
Mergentem invenit se frequenter Anserem
Sub undis; quærit cur hoc faceret: Ille ait,
"Hæc nobis consuëtudo est, et in luto
Reperimus escam, et Accipitris simul impetum
Venientis ad nos tuti sic evadimus."
"Sum multo Accipitre fortior;" Ciconia
Inquit, "amicitiam si vis mecum jungere,
Illi insultare victor poteris credulus."
Et protinus auxilium petens Anser simul

1906 "Posset legi 'venerant:' sed et Phædrum corripuisse similia, sæpe notatum a commentatoribus." Gail. de qua re nihil certi habeo, nec tamen de ista licentia nullus dubito.

In agrum prodit; illico supervenit
Accipiter, et comprensum sævis unguibus
Fugiente devorat Anserem Ciconia.
Cui Anser: " Qui patrono se tam debili
Credit, pejore finiri debet nece."

XXVII.—Ovis et Cornix.

In tergo Cornix otiosa considens
Ovis, tundebat illud rostro: quum diu
Fecisset, inquit patiens Ovis injuriæ:
" Hanc si fecisses contumeliam Cani,
Ejus latratum haud ferres." At Cornix Ovi:
" Collo tam forti nunquam sedeo, nam scio
Quod debeam lacessere, annis callida;
Acribus amica, at importuna inermibus:
Sic me creatam Dî voluerunt vivere."
His, qui lacessunt innocentes infimi
Vexare fortes metuunt, scripta est fabula.

XXVIII.—Formica et Cicada.

Hiemis Formica grana tempore e cavo
Trahens siccabat; quæ prudens collegerat
Æstate. Esuriens hanc, ut aliquid sibi daret
Rogat Cicada. Cui Formica: " Æstate quid
Agebas?" inquit. Illa: " Non erat otium
Ut de futuro cogitarem tempore.
Errabam cantans per sepes et pascua."
Ridens Formica et grana referens, sic ait:
" Æstate quæ cantâsti, age, salta frigore."
Piger laboret certo semper tempore,
Ne, quum nil habeat, poscens accipiat nihil.

XXIX.—Equus et Asinus.

Equum rogabat Asinus paullulum hordei.
"Libenter" ait, "et si superesset largiter
Pro dignitate nostra tribuerem tibi.
Simul sed nostra vespere ad præsepia
Venero, mox plenum farre sacculum dabo."
Asellus inquit: "Nunc qui rem parvam negas,
Quid in majore te facturum existimem."
Qui, magna quum promittunt, parva denegant,
In dando se tenaciores indicant.

XXX.—Leo senex et Vulpes.

Defectus annis, languorem finxit Leo;
Ægrotum ad regem visitandum bestiæ
Plures venerunt: devorat quas protinus.
Sed cauta Vulpis ante speluncam procul
Stabat salutans regem. Quum rogat Leo
Cur non intraret: "Video quod vestigia
Intrantium multa at nulla exeuntium."
Prodesse cautis pericula aliorum solent.

XXXI.—Pulex et Camelus.

Pulex Cameli dorso forte considens,
Gravatus multis qui incedebat sarcinis,
Sibi placebat, longe visus altior.
Iter quum longum facerent, vespera simul
Ad stabulum venerunt. Pulex leviter statim
Ad terram saliens, "Ecce," dixit, "ocius
Descendo, attritum ne gravem diutius."
At ille "Gratum est" inquit, "sed nec pondere,
Te imposito, me gravari sentire potui,
Nec, te dejecto, habere quid levaminis."

Qui se sublimi, nullo quum sit, ordine
Jactat, notatus in despectum devenit.

XXXII.—Hædus et Lupus.

Capella, fœtum ut custodiret, exiens
Pastum, imprudentem monuit Hædum, ne ostium
Aperiret, multas quod sciret stabula feras
Circuire pecorum. Ut abiit, advenit Lupus,
Adsimilans vocem matris, et jubet fores
Sibi reserari: ut Hædus audivit, Lupo
Per rimam spectans inquit: "Audio sonum
Matris sed fallax atque inimicus es mihi,
Sub voce matris nostrum quæris sanguinem
Potare et nostra carne satiari: Vale."
Laus magna natis, obsequi parentibus.

XXXIII.—Pauper et Serpens.

Serpens in ædibus cujusdam Pauperis
Venire semper ad mensam consueverat
Et inde micis pascebatur largiter,
Dives post paullo factus, irasci incipit
Serpenti, et vulnerat secure. Tempore
Ad pristinam interposito egestatem redit.
Pro sorte varia serpentis postquam videt
Fortunam mutari suam, blande petit
Ignoscat ut peccanti; cui serpens ait;
"Te pœnitebit sceleris, usque dum mea
Cicatrix clausa fuerit; at tamen optima
Fide me posthac noli amicum credere.
Redire tamen hac lege in gratiam volo,
Securis nunquam perfidæ si meminerim."
Suspectus esse debet, qui læsit semel,

Et caute semper integranda gratia.

XXXIV.—*Aquila et Miluus.*

In ramo tristis sederat cum Miluo
Aquila. "Quid vultu te tam mæsto, Miluus,
Conspicio?" "Quæro" dixit illa "conjugem
Parem, nec invenire possum"—"Me accipe,
Te multo qui sum fortior: Quid? An potes
Ex rapto victum quærere?"—"Unguibus meis
Struthiocamelum rapui prensum sæpius."
Inducta verbis Aquila conjugem capit.
Parvo post nuptias transacto tempore,
Aquila: "Abi et prædam promissam mihi rape."
Volans in altum, soricem immundissimum
Et longo Milvus affert putridum situ.
"Hæcne est polliciti," Aquila dixit, "fides tui?"
Cui Miluus "Ego ut pervenirem nuptias
Ad regias, nihil non posse me fidem
Dedissem, quamvis me nequire noverim."
Qui se majores cupidi quærunt conjuges,
Dolent decepti se post junctos vilibus.

II. FABELLÆ NOVÆ.

"Nostra hæc Phædri editio ne manca quodammodo atque inchoata videretur, necesse fuit, post fabellas prius vulgatas, subjungere duas et triginta alteras, anno hujus sæculi octavo, Neapoli in codice Perottino repertas, in lucemque prolatas. Sicubi depravata codicis Perottini

scriptura correcta ab editore est, hanc typis cursivis, hoc est Italicis, ut aiunt, excudi curavimus." J. B. GAIL. Quæ cum ita essent, in hac quoque editione locum istis fabellis non negavi, nec ideo cogor ut eas Phædri manu scriptas esse putem.

(Nicolai Perotti ad Pyrrhum Nepotem Prologus.)

NON sunt hi mei, quos putas, versiculi;
Sed Œsopi sunt, Avieni et Phædri,
Quos collegi ut essent, Pyrrhe, utiles tibi,
Tuaque causa legeret posteritas,
Quas edidissent viri docti fabulas.
Honori et meritis dicavi illos tuis,
Sæpe versiculos interponens meos,
Quasdam tuis quasi insidias auribus.
Hos " si leges, lætabor; sin autem minus,
Habebunt certe quo se oblectent posteri.
Nunc fabularum cur sit inventum genus,
Brevi docebo: Servitus obnoxia
Quia, quæ volebat, non audebat dicere,
Affectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit jocis."
Redeo, unde discessi, ad libellum meum:
Hunc obtrectare si volet malignitas,
Imitari dum non possit, obtrectet licet.
Mihi magna laus est quod tu, quod similes tui
Labores libenter legant usque meos,
Dignosque longa judicant memoria.

Semper fucatæ plus vetustati favet
Invidia mordax, quam bonis præsentibus.

I.—*Simius et Vulpes.*

VULPEM rogabat partem caudæ Simius,
Contegere honeste posset ut nudas nates:
Cui sic maligna: "Longior fiat licet,
Tamen illam citius per lutum et spinas traham,
Quam, parvam quamvis, partem impertiar tibi."

II.—*Auctor—Non esse plus æquo petendum.*

Arbitrio si *Naturæ finxisset* meo
Genus mortale, longe foret instructius:
Nam *cuncta* nobis attribuisset commodæ,
Quæcunque indulgens Fortuna animali dedit:
Elephantis vires, et Leonis impetum,
Cornicis ævum, gloriam Tauri trucis,
Equi velocis placidam mansuetudinem,
Et adessent homini sua tamen solertia.
Nimirum in cœlo secum ridet Juppiter,
Hæc qui negavit magno consilio hominibus,
Ne sceptrum mundi raperet nostra audacitas.
Ergo contenti munere invicti Jovis,
Fatalis annos decurramus temporis,
Nec plus conemur quam sinit mortalitas.

III.—*Mercurius et Mulieres duæ.*

MERCURIUM quondam hospitio Mulieres duæ
Illiberali et sordido receperant:
Quarum una in cunis parvum habebat filium,
Quæstus placebat alteri meretricius,
Ergo ut referret gratiam officiis parem,
Abiturus et jam limen excedens ait:

"Deum videtis, tribuam vobis protinus
Quod quæque optârit." Mater supplicat rogans,
Barbatum ut videat natum quam primum suum :
Mœcha, ut sequatur sese quidquid tetigerit.
Volat Mercurius, intro redeunt Mulieres,
Barbatus infans, ecce! vagitus ciet.
Id forte meretrix quum rideret validius,
Nares replevit humor, ut fieri solet.
Emungere igitur se volens, prendit manu
Traxitque ad terram nasi longitudinem
Et alium ridens ipsa ridenda extitit.

IV.—Prometheus et Dolus.

Olim Prometheus, sæculi figulus novi,
Creta subtili Veritatem fecerat,
Ut jura posset inter homines reddere.
Subito accersitus nuntio magni Jovis,
Commendat officinam fallaci Dolo,
In disciplinam nuper quem receperat.
Hic studio accensus, facie simulacrum pari,
Una statura, simile et membris omnibus,
Dum tempus habuit, callida finxit manu.
Quod prope jam totum mire quum positum foret,
Lutum ad faciendos illi defecit pedes.
Redit Magister, festinante quo Dolus
Metu turbatus in suo sedit loco.
Mirans Prometheus tantam similitudinem
Propriæ videri voluit artis gloriam.
Igitur fornaci pariter duo signa intulit ;
Quibus percoctis, atque infuso spiritu,
Modesto gressu sancta incessit veritas,

At trunca species hæsit in vestigio.
Tunc falsa imago atque operis furtivi labor
Mendacium appellatum est, quod *nequiverit*
Pedes habere facile quibus incederet.

V.—Auctor—Nihil diu occultum.

Simulata interdum vitia prosunt hominibus,
Sed tempore ipso tamen apparet veritas.

VI.—De pœnarum Tartari significatione.

Ixion, qui versatus jactatur nota,
Volubilem fortuna jactari docet.
Adversus altos Sisyphus montes *agens*
Saxum labore summo, quod de vertice,
Sudore semper irrito, revolvitur,
Ostendit ambitus sine fine miserias.
Quod stans in amne Tantalus medio *sitit*,
Avari describuntur, quos circumfluit
Usus bonorum, sed nil possunt tangere.
Urnis scelestas Danaïdes portant aquas,
Pertusa nec complere possunt dolia,
Imo luxuriæ, quicquid dederis, perfluet.
Novem porrectus Tityos est per jugera,
Tristi renatum suggerens pœnæ jecur:
Quo quis majorem possidet terræ locum,
Hoc demonstratur cura graviore affici:
Consulto involvit veritatem Antiquitas,
Ut sapiens intelligeret, erraret rudis.

VII.—Auctor—De Oraculo Apollinis.

Utilius nobis quid sit, dic, Phœbe, obsecro,

62 *Volubilem*] i. e. hominem——

Qui Delphos et formosum Parnasum incolis:
Quando sacratæ vatis horrescunt comæ,
Tripodes moventur, mugit adytis Religio,
Tremuntque Lauri, et ipse pallescit dies.
Voces resolvit, acta Pythia numine:
Docetque gentes Delii monitus Dei:
" Pietatem colite: vota Superis reddite;
Patriam, parentes, natos, castas conjuges
Defendite armis; hostem et ferro pellite:
Amicos sublevate; miseris parcite;
Bonis favete; subdolis ite obviam;
Delicta vindicate; castigate impios:
Punite turpi thalamos qui violant stupro.
Malos cavete; nulli nimium credite."
Hæc elocuta concidit virgo furens,
Furens profecto; nam, quæ dixit, perdidit.

VIII.—Æsopus et Scriptor.

ÆSOPO quidam scripta recitârat mala
In quîs inepte multum se jactaverat:
Scire ergo cupiens quidnam sentiret Senex;
" Numquid," ait, " sum tibi visus superbior?
Haud vana nobis ingenî fiducia est."
Confectus ille pessimo volumine,
" Ego," inquit, " quod te laudas, vehementer probo;
Namque hoc ab alio nunquam continget tibi."

IX.—Pompeius Magnus et Miles ejus.

MAGNI Pompeii Miles vasti corporis,
Fracte loquendo et ambulando mol*liter*
Famam cinædi traxerat certissimam.

Hic insidiatus nocte jumentis ducis,
Cum veste et auro et magno argenti pondere,
Avertit mulos. Factum rumor dissipat;
Arguitur Miles; rapitur in prætorium.
Tum Magnus: "Quid ais? Tune me, commilito,
Spoliare es ausus?" Ille continuo exscreat
Sibi in sinistram et sputum digitis disjicit:
"Sic, Imperator, oculi exstillescant mei,
Si vidi aut titigi." Tum vir animi simplicis,
Id dedecus castrorum propelli jubet
Nec *cadere in ill*um credit tantam audaciam.
*Forte inter*cessit *prælium*, et fidens manu
Horrenda voce provocabat barbarus.
Sibi *quis*que metuit, et primi mussant duces.
Tamen is, cinædus habitu sed Mars viribus,
Adiit sedentem pro tribunali ducem,
Et voce molli: "Licet?" Enimvero ejici,
Ut in re atroci, Magnus stomachans imperat.
Tum quidam senior ex amicis principis:
"Hinc ego committi satius fortunæ arbitror,
In quo jactura levis est, quam fortem virum,
Qui casu victus temeritatis te arguat."
Assensit Magnus et permisit Militi
Prodire contra; qui, mirante exercitu,
Dicto celerius hosti recidit caput,
Victorque rediit. His tum Pompeius super:
"Corona, Miles, equidem te dono libens,
Quia vindicâsti laudem Romani imperî:

124 *Ut in re atroci*] quia exercitus Romanus aliquid dedecus, quasi pugnam vitaret, admittere videbatur.

Sed exstillescant oculi sic," inquit, " mei,
(Turpe illud *imitans is quod ante fecerat,)*
Nisi tu abstulisti *e sarcinis opes meas*."

X.—Juno, Venus et Gallina.

Quum castitatem Juno laudaret suam,
Jucunditatis causam non repulit Venus:
Nullamque ut affirmaret esse illi parem,
Interrogâsse sic Gallinam dicitur:
" Dic, sodes, quanto possis satiari cibo,"
Respondit illa: " Quidquid dederis satis erit;
Sed ut concedas pedibus aliquid scalpere."
" Ne scalpas," inquit, " satis est modius tritici?"
" Plane, immo nimium est, sed permitte scalpere,"
" Ex toto, ne quid scalpas, quid desideras?"
Tum denique illa fassa est naturæ malum:
" Licet horreum mihi pateat, ego scalpam tamen."
Risisse Juno dicitur Veneris joco,
Quia per Gallinam denotavit fœminas.

XI.—Æsopus et Paterfamilias.

Paterfamilias sævum habebat filium:
Hic e conspectu patris quum recesserat,
Verberibus servos afficiebat plurimis,
Et exercebat fervidam adolescentiam.
Æsopus ergo narrat hoc breviter seni:
" Quidam juvenco vetulum adjungebat bovem:
Is quum, refugiens impari collo jugum,
Ætatis excusaret vires languidas:
' Non est quod timeas,' inquit illi rusticus:
' Non ut labores facio, sed ut istum domes,
Qui calce et cornu multos reddit debiles.'

Sic tu *nisi natum* tecum assidue retines,
Ejusque ingenium comprimis clementia,
Vide ne querela major accrescat domus."
Atrocitati mansuetudo est remedium.

XII.—Philosophus et Victor Gymnicus.

VICTOREM forte gymnici certaminis
Jactantiorem quum vidisset Philosophus,
Interrogavit an plus adversarius
Suus valuisset. Ille " Ne istud dixeris,
Multo fuere vires majores meæ."
" Quod," inquit, " ergo, stulte, meruisti decus,
Minus valentem si vicisti fortior.
Ferendus esses forte, si te diceres
Superâsse, qui fuisset melior viribus."

XIII.—Asinus ad Lyram.

ASINUS jacentem vidit in prato Lyram:
Accessit et tentavit chordas ungula:
Sonuere tactæ. " Bella res, mehercules,
Male cessit," ait, " artis quia sum nescius.
Si reperisset aliquis hanc prudentior.
Divinis aures oblectâsset cantibus."
Sic sæpe ingenia calamitate intercidunt.

XIV.—Mulier vidua et Miles.

PER aliquot annos quædam dilectum virum
Amisit, et sarcophago corpus condidit;
A quo revelli nullo quum posset modo,
Et in sepulchro lugens vitam degeret,
Claram assecuta est famam castæ virginis.
Interea fanum qui compilârant Jovis,
Cruci suffixi ne quis posset tollere;

Custodes dantur milites cadaverum
Monumentum juxta, mulier quo se incluserat.
Aliquando sitiens unus de custodibus
Aquam rogavit media nocte ancillulam,
Quæ forte dominæ tunc adsistebat suæ,
Dormitum eunti: namque lucubraverat
Et usque in serum vigilias perduxerat.
Paullum reclusis foribus miles prospicit,
Videtque ægram sed facie pulcra feminam.
Corruptus animus illico succenditur,
Et uritur impud*icitiæ* cupidine.
Solers acumen mille causas *inven*it,
Per quas videre possit illam sæpius.
Quotidiana capta consuetudine,
Paullatim facta est adv*enæ* summissior;
Mox arctiore vinxit animum copula.
Hic dum consumit noctes custos diligens,
Desideratum est corpus ex una *cruce*.
Turbatus miles factum exponit muli*eri*:
At sancta mulier: "Non est quod timeas," ait;
Virique corpus tradit figendum cruci,
Ne subeat ille pœnas negligentiæ.
Sic turpitudo laudis obsedit locum.

XV.—Duo proci.

UNAM expetebant Juvenes Virginem duo:
Vicit locuples genus et formam pauperis.
Ut nuptiarum dictus advenit dies,
Amans, dolorem quia non poterat perpeti,
Mœrens propinquos contulit se in hortulos;
Quos ultra paullo villa spendida divitis

Erat acceptura virginem e matris sinu,
Parum ampla in urbe visa quod fuerat domus.
Pompa explicatur, turba concurrit frequens,
Et conjugalem præbet Hymenæus facem.
Asellus autem, qui solebat pauperi
Quæstum referre, stabat portæ in limine:
Illum puellæ casu conducunt suæ,
Viæ labores teneros ne lædant pedes.
Repente cælum, Veneris misericordia,
Ventis novetur, intonat mundi fragor,
Noctemque densis horridam nimbis parat;
Lux rapitur oculis et simul vis grandinis
Effusa trepidos pulsat et omnes dissipat;
Sibi quemque cogens petere præsidium fugæ.
Asellus notum proximum tectum subit,
Et voce magna sese venientem indicat.
Procurrunt pueri, pulchram affirmant virginem
Et admirantur, deinde domino nuntiant.
Inter sodales ille paucos accubans,
Amorem crebris avocabat poculis.
Ubi nunciatum est, recreatus gaudiis,
Hortante Baccho et Venere, dulces perficit,
Æqualitatis inter plausus, nuptias.
Quærunt parentes per præconem filiam,
Novus maritus conjuge amissa dolet.
  Quid esset actum postquam populo innotuit,
Omnes favorem comprobârunt Cælitum.

XVI.—Æsopus et Domina.

ÆSOPUS turpi quum serviret fœminæ,
Quæ se expingendo totum intricabat diem,

Vestem, uniones, aurum, argentum sumeret,
Nec inveniret digito qui se tangeret:
"Licetne paucis?" inquit—"Dicas"—"Censeo,
Quidvis efficies, cultum si deposueris."
"Adeone per me videor tibi meliuscula?"
"Imo, nisi dederis, sponda cessabit tua:"
"At non cessabunt latera," respondit, "tua."
Et objurgari jussit servum garrulum.
Paullo post armillam tollunt argenteam:
Eam non apparere ut dictum est mulieri,
Furore plena vocat omnes ad verbera,
Proponit gravia, verum si non dixerint.
"Aliis minare," inquit, "me non fallis quidem,
Flagris sum cæsus, verum quia dixi, modo."

XVII.—Gallus Lectica a Felibus vectus.

FELES habebat Gallus lecticarios:
Hunc gloriose Vulpes ut vidit vehi,
Sic est locuta: "Moneo, præcaveas dolum:
Istorum vultus namque si consideras,
Prædam portare judices, non sarcinam."
Postquam esurire cœpit societas fera,
Discerpsit Dominum et fecit partes facinoris.

XVIII.—Scrofa parturiens et Lupus.

PREMENTE partu Scrofa quum gemeret jacens,
Accurrit Lupus, et obstetricis partibus
Se posse fungi dixit, promittens opem.
Quæ vero quum nôsset pecoris fraudem improbi,
Suspectum officium repudiavit malefici:
"Et satis est," inquit, "si recedas longius."
Quod si perfidiæ se commisisset Lupi,

Pari dolore fata deflêsset sua.

XIX.—Æsopus et Servus profugus.

Servus profugiens dominum naturæ asperæ,
Æsopo occurrit notus e vicinia.
" Quid tu confusus"—" Dicam tibi clare, Pater.
Hoc namque es dignus appellari nomine.
Tuto querela quia apud te deponitur.
Plagæ supersunt, *desunt nunquam verbera*
Subinde ad villam mittor *servus rusticis :*
Domi si cœnat *totis præsto* noctibus
Sive est vocatus, *dego* ad lucem in semita.
Emerui libertatem, canus servio.
Ullius essem culpæ mihi si conscius,
Æquo animo ferrem, nunquam sum factus satur;
Et sævum Dominum patior infelix super!
Has propter causas, et quas longum est pro*mere*,
Abire destinavi, quo tulerint pedes."
" Ergo," inquit, " audi ; quum mali nil feceris,
Hæc experiris, quæ refers, incommoda.
Quid si peccâris ? quæ te passurum putas ?"
Tali consilio est a fuga deterritus.

XX.—Equus in pistrinum venumdatus.

Equum e quadriga multis palmis nobilem
Abegit quidam, et in pistrinam vendidit.
Productus ad bibendum quum foret a molis,
In circum æquales ire conspexit suos,
Ut grata ludis redderent certamina.
Lacrymis obortis, " Ite, felices," ait,

281 *Deponitur*] Ita Horat. ' quicquid habes, depone tutis auribus'——

Celebrate sine me cursu solennem diem :
Ego quo scelesta *furis attraxit* manus,
Ibi sorte tristi fata deflebo mea."

XXI.—Ursus esuriens.

Si quando in silvis urso desunt copia,
Scopulosum ad littus currit, et prendens petr*am*,
Pilosa crura sensim demittit vado :
Quorum inter villos simul hæserunt canc*eres*,
In terram arripiens excutit prædam maris,
Escaque fruitur passim collecta vafre.
Ergo etiam stultis acuit ingenium fames.

XXII.—Viator et Corvus.

Quidam per agros d*evium* carpens *it*er,
' Ave' exaudivit, et moratus paullulum,
Adesse ut vidit neminem, cepit gr*adum*.
Iterum salutat, idem ex occulto sonat ;
Voce hospitali confirmatus restitit,
Ut, quisquis esset, par officium reciperet.
Quum, circumspectans, errore hæsisset diu,
Et perdidisset tempus aliquot mill*ium*,
Ostendit sese Corvus, et supervolans
' Ave' usque ingessit. Tum se lusum intelligens,
" At male tibi sit," inquit, " ales pessime,
Qui festinantis sic detinuisti pedes."

XXIII.—Pastor et Capella.

Pastor Capellæ cornu baculo fregerat,
Rogare cœpit, ne se Domino proderet,

309] Cave ne, quod Gailius dicit, post ' arripiens' *se* suppleas : namque ' arripiens,' æque ac ' excutit,' prædam' regit.

Quamvis indigne læsa; " Reticebo tamen,
Sed res clamabit ipsa quid deliqueris."

XXIV.—Serpens et Lacerta.

SERPENS Lacertam forte adversam prenderat;
Quam devorare patula quum vellet gula,
Arripuit illa prope jacentem surculum,
Et pertinaci morsu transversum tenens,
Avidum solerti rictum frenavit mora.
  Prædam dimisit ore Serpens irritam.

XXV.—Cornix et Ovis.

ODIOSA Cornix super Ovem consederat,
Quam dorso quum tulisset invita et diu,
" I*d*," *inquit*, " si *dentato* fecisses cani,
Pœnas dedisses." Illa contra pessima:
" Despicio inermes, *eadem* cedo fortibus,
Scio q*uem* lacessem, *cui* dolosa blandiar.
Ideo *mih*i senectam *in* annos prorogo."

XXVI.—Servus et Dominus.

QUUM Servus s*ecretam ad*m*isisset* n*oxiam*,
Uxorem Domini *quod corru*pisset sui
Idque ille sciret; *cora*m circumstantibus [places:
" Places tibi?" inquit " *Nam quum* non debes,
Sed non impune, quia, *quum* debes, non places."

XXVII.—Lepus et Bubulcus.

*Quum vena*torem celeri pede fugeret Lepus,
Et a Bubulco visus veprem irreperet:
" Per Superos oro, perque spes omnes tuas
Ne me indices, Bubulce: nihil unquam mali
Huic agro feci." Rusticus: " Ne timueris:

334] Vide Append. Fab. XXVII.—344] Antithesis paullo obscurior, Phædro aliena et indigna.

Late securus." Jamque venator sequens:
"Quæso, Bubulce, numquid huc venit Lepus."
"Venit, sed abiit hac ad lævam," et dexteram
Demonstrat nutu partem. Venator citus
Non intellexit, seque e conspectu abstulit.
Tunc sic Bubulcus: "Ecquid est gratum tibi,
Quod te celavi?"—"Linguæ prorsus non nego
Habere atque agere maximas me gratias.
Verum oculis ut priveris opto perfidis."

XXVIII.—Meretrix et Juvenis.

QUUM blandiretur Juveni meretrix perfida,
Et ille, læsus multis sæpe injuriis,
Tamen præberet sese *facilem mulieri*,
Sic infidelis: "*Plures muneribus* licet
*Contend*ant, ego te plurimi facio tamen."
Juvenis recordans quoties deceptus foret,
"Lubenter," inquit, "*mea* lux, hanc vocem audio,
Non quod fideles, sed quod jucunda es mihi."

XXIX.—Fiber.

CANES effugere quum jam non possit Fiber,
(Græci loquaces quem dixerunt Castorem.
Et indiderunt bestiæ nomen Dei,
Hi qui se jactant de verborum copia!)
Abripere morsu fertur testiculos sibi,
Quia propter illos sentiat sese peti,
Divina quod ratione fieri non negem.
Venator namque, simul invenit remedium,
Omittit ipsum persequi, et vocat canes.
Hoc si præstare possent homines, ut suo

374 *Divina ratione*] Id quod Virgilius 'divinitus' appellat.
377 *Suo*] i. e. suis divitiis.

Vellent carere, tuti posthac viverent:
Haud quisquam insidias nudo faceret corpori.

XXX.—Papilio et Vespa.

Papilio Vespam *prætervolitantem* videns,
" O sortem *miseram*, ductam *de* barathris," *ait*.
Quorum ex reliquiis *animam nos accepimus*.
Ego eloquens in pace, fortis præliis,
Arte omni princeps, *antea* qualis fui,
En cuncta levitas putris, et volito cinis.
Tu, quæ fuisti, mulus clitellarius,
Quemcunque visum est, lædis infixo aculeo.
Et Vespa dignam moribus vocem edidit:
" Non qui fuerimus, sed qui nunc simus vide."

XXXI.—Terraneola et Vulpes.

Avis, quam dicunt Terraneolam rustici,
In terra nidum quia componit scilicet,
Forte occucurrit improbæ Vulpeculæ,
Qua visa, pennis altius se sustulit.
" Salve," inquit illa, " cur me fugisti, obsecro."
Quasi non abunde sit mihi in prato cibus,
Grilli, scarabæi, locustarum copia.
Non est quod metuas, rogo, te *multum* diligo.
Astutos propter mores, et vitam probam."
Respondit contra: " Tu quidem bene prædicas,
Non *sum tamen proprius* tibi, sed sum sub dio:
Quin sequor, et *sic vitam* tibi committo meam.

Epilogus.

Hoc qualecunque est Musa quod ludit mea,
Nequitia pariter laudat et frugalitas,
Sed hæc simpliciter, illa tacite irascitur.

360] Hæc fabula interprete eget.

II.

PUBLII SYRI MIMOGRAPHI

(et fortasse aliorum)

SENTENTIÆ.

" Publius natione Syrus, cum puer ad patronum domini esset adductus, promeruit eum non minus salibus et ingenio quam forma, &c. Ob hæc et alia manumissus et majore cura eruditus, cum Mimos componeret, ingentique assensu in Italiæ oppidis agere cœpisset, productus Romæ per Cæsaris ludos, omnes qui tunc scripta et operas suas in scenam locaverant provocavit, ut singuli secum posita invicem materia pro tempore contenderent, nec ullo recusante, superavit omnes; in quîs et Laberium; unde Cæsar arridens hoc modo pronuntiavit:

Favente tibi me victus es, Laberi, a Syro,

statimque Publio palmam et Laberio annulum aureum cum quingentis sestertiis dedit," Hæc dicit de Publio Syro Macrobius, (Saturn. xi, 2 et 7.)

Quibus fuerit parentibus et quali vita, cum omnino incertum sit, omittimus quærere.

A MORTE semper homines tantundem absumus.
AB alio expectes alteri quod feceris.
AB amante lacrymis redimes iracundiam.
ABSENTEM lædit, cum ebrio qui litigat.
AD calamitatem quilibet rumor valet.
AD pœnitendum properat, cito qui judicat.

[1] Quorum versuum voces initiales uncialibus literis scriptæ sunt, illi soli a Bentleio P. Syri esse putantur.

Ad tristem partem strenua est suspicio.
Adulter est uxoris amator acrior.
ÆGRE reprendas, quod sinas consuescere.
Æs debitorem, leve; grave, inimicum facit.
Ætas cinædum celat, ætas indicat.
ALIENA nobis, nostra plus aliis placent.
ALIENA mensa ingenuo acerba est servitus.
ALIENUM est omne, quicquid optando venit.
Alterius damnum, gaudium haud facias tuum.
AMANS iratus multa mentitur sibi.
AMANS quid cupiat scit; quid sapiat non videt,
AMANS quod suspicatur, vigilans somniat.
AMANS, ita ut fax, agitando ardescit magis.
AMARE et sapere vix Deo conceditur.
AMARE juveni fructus est, crimen seni.
Amantis jusjurandum pœnam non habet.
Amantium iræ amoris integratio est.
AMES parentem, si æquus est; aliter, feras.
Amicis eo magis dees quo nihil habes.
Amicitia pares aut accipit aut facit.
Amicitia semper prodest, amor et nocet.
Amicitiæ coagulum unicum est fides.
AMICI vitia si (*nisi*) feras, facis tua.
Amici vitia noveris, non oderis.
Amicum an nomen habeas, aperit calamitas.
Amicum lædere, ne joco quidem licet.
AMICUM perdere est damnorum maximum.
AMISSUM quod nescitur, non amittitur.
AMOR animi arbitrio sumitur non ponitur.
AMOR extorqueri non pote, elabi pote.

Amori finem tempus, non animus facit.
Amoris vulnus sanat idem qui facit.
Amor misceri cum timore non potest.
Amor otiosæ causa solicitudinis.
Amor, ut lacryma, oculis oritur; in pectus cadit.
Angusta capitur tutior mensa cibus.
Animo dolenti nihil oportet credere.
Animo imperabit sapiens, stultus serviet.
Animo virum pudicæ, non oculo eligunt.
Animus æger turbæ præbet spectaculum.
Animus, vereri qui scit, scit tuta ingredi.
Animus hominis quicquid sibi imperat, obtinet.
Annosus non diu vixit; diu fuit.
Anus cum ludit, morti delicias facit.
Aperte mala cum est mulier, tum demum est bona.
Arcum intensio frangit, animum remissio.
Ars non ea est, quæ ad effectum casu venit.
Aspicere oportet quicquid nolis perdere.
Avaro quid mali optes? ut vivat diu.
Avarum facile capias, ubi non sis idem.
Avarum irritat non satiat pecunia.
Avarus animus nullo satiatur lucro.
Avarus damno potius quam sapiens dolet.
Avarus ipse miseriæ causa est suæ.
Avarus, nisi cum moritur, nil recte facit.
Audendo virtus crescit, tardando timor.
Auferri et illud, quod dari potuit, potest.
Avidum esse oportet neminem, minime senem.
Aut amat aut odit mulier; nihil est tertium.
Auxilia humilia firma consensus facit.

Bene vulgo audire est alterum patrimonium.
Bene cogitata si excidunt, non occidunt.
Bene dormit qui non sentit quam male dormiat.
Beneficia donari, aut mali aut stulti putant.
Beneficia plura recipit qui scit reddere.
Beneficii nunquam cito dati obliviscere.
Beneficium accipere libertatem est vendere.
Beneficium dando accepit, qui digno dedit.
Beneficium dignis ubi des, omnes obliges.
Beneficium dare qui nescit, injuste petit.
Beneficium qui dedisse se dicit, petit.
Beneficium sæpe dare, docere est reddere.
Bene perdis gaudium, ubi dolor pariter perit.
Bene perdit nummos, judici cum dat, nocens.
Bene vixit is, qui potuit, cum voluit, mori.
Benevolus animus maxima est cognatio.
Benignus etiam dandi causam cogitat.
Bis emori est, alterius arbitrio mori.
Bis gratum est, quod dato opus est, ultro si offeras.
Bis interimitur, qui suis armis perit.
Bis peccas, cum peccanti obsequium accommodas.
Bis vincit qui se vincit in victoria.
Blanditia, non imperio, fit dulcis Venus.
Bona comparat præsidia misericordia.
Bona fama in tenebris proprium splendorem obtinet.
Bona, imperante animo, fiet pecunia.
Bona homini (*omnis*) mors est, vitæ (*animi*) quæ exstinguit mala.
Bona nemini hora est, ut non alicui sit mala.
Bona opinio hominum tutior pecunia est.

Bona quæ veniunt, nisi sustineantur, opprimunt.
Bonarum rerum consuetudo est pessima.
Bona turpitudo est, quæ periclum vindicat.
Boni est viri, etiam in morte nullum fallere.
Bonis nocet quisquis pepercerit malis. 100
Bonitatis verba imitari, major malitia est.
Bono justitiæ proxima est severitas.
Bonorum crimen est officiosus miser.
Bonum ad virum cito moritur iracundia.
Bonum est fugienda aspicere in alieno malo. 105
Bonum est etiam bona verba inimicis reddere.
Bonum quidem supprimitur, nequam extinguitur.
Bonus animus læsus, gravius multo irascitur.
Bonus animus nunquam erranti obsequium accommodat.
Brevis mens ipsa est memoria iracundiæ. 110
Brevis ipsa vita est, sed malis fit longior.
Cæci sunt oculi, cum animus alias res agit.
Caret periclo, qui etiam, cum est tutus, cavet.
Casta ad virum matrona parendo imperat.
Casus quem sæpe transit, aliquando invenit. 115
Cave amicum ne credas nisi quem probaveris.
Cavendi nulla est dimittendi occasio.
Cave ne quicquam incipias, quod post pæniteat.
Cicatrix conscientiæ pro vulnere est.
Citius venit periclum, cum contemnitur. 120
Cito ad naturam ficta reciderunt suam.
Cito ignominia fit superbi gloria.
Cito improborum læta ad perniciem cadunt.
Civilis belli oblivio, defensio est.

Cogas amantem irasci, amare si velis.
Comes facundus in via pro vehiculo est.
Conjunctio animi maxima est cognatio.
Conscientiæ potius quam famæ attenderis.
Considera quid dicas, non quid cogites.
Consilium inveniunt multi, sed docti explicant.
Consilio melius vincas, quam iracundia.
Consueta vitia ferimus, nova reprendimus.
Contemni gravius sapientiæ est quam percuti.
Contemni levius stultitiæ est quam percuti.
Contra felicem vix Deus vires habet.
Contra imprudentem stulta est nimia ingenuitas.
Crimen relinquit vitæ, qui mortem appetit.
Crudelem medicum intemperans æger facit.
Crudelis est, non fortis, qui infantem necat.
Crudelis est in re adversa objurgatio.
Crudelis lacrymis pascitur non frangitur.
Cui nolis sæpe irasci, irascaris semel.
Cui omnes bene dicunt, possidet populi bona.
Cui plus licet quam par est, plus vult quam licet.
Cui semper dederis, ubi negas, rapere imperas.
Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.
Cuivis dolori remedium est patientia.
Cum ames, non sapias; aut, cum sapias, non ames.
Cum das avaro præmium, ut noceat rogas.
Cum inimico nemo in gratiam tuto redit.
Cum vitia prosunt, peccat qui recte facit.
Damnare est objurgare, cum auxilio est opus.
Damnati lingua vocem habet, non vim habet.
Damnum appellandum est cum mala fama lucrum.

Damnum, nisi ex abundantia, raro venit. 155
Dari bonum quod potuit, auferri potest.
De inimico ne loquaris male sed cogites.
Deliberando discitur sapientia.
Deliberando sæpe perit occasio.
Deliberandum est diu quod statuendum est
Deliberare utilia, mora tutissima est. [semel.
Demens est, quisquis præstat errori fidem.
Deos ridere credo, cum felix vocat.
Despicere oportet, quod possis deperdere.
Didicere flere feminæ in mendacium. [nit.
Dies (*dives*) quod donat, timeas; cito raptum ve-
Difficilem habere oportet aurem ad crimina.
Discipulus est prioris posterior dies.
Discordia fit carior concordia.
Discute quod audias omne, quod credas proba.
Diu apparandum est bellum, ut vincas celerius.
Dolor animi gravior est quam corporis dolor.
Dolor decrescit, ubi quo crescat non habet.
Ducis in consilio posita est virtus militum.
Dulce etiam fugias, quod fieri amarum potest. 175
Dum vita grata est, mortis conditio optima est.
Effugere cupiditatem regnum est vincere.
Eget minus mortalis, quo minus cupit.
Eheu quam miserum est, fieri metuendo senem.
Eodem animo beneficium debetur quo datur. 180
Eripere telum, non dare, irato decet.
Est cupiditati et ipsa tarda celeritas.
Est socia mortis homini vita ingloria.
Est turba semper argumentum pessimi.

Et calamitas virtutis est occasio.
Et deest et superest miseris cogitatio.
Etiam bonum sæpius obest adsuescere.
Etiam capillus unus habet umbram suam.
Etiam celeritas in desiderio mora est.
Etiam hosti est æquus qui habet in consilio fidem.
Etiam innocentes cogit mentiri dolor.
Etiam in peccato recte præstatur fides.
Etiam oblivisci qui sis, (*quod scis*,) interdum expedit.
Etiam qui faciunt, oderint injuriam.
Etiam sanato vulnere cicatrix manet.
Etiam tyrannus vix precario imperat.
Et miseriarum portus est patientia.
Excelsis multo facilius casus nocet.
Exeritur opere nequitia, non incipit.
Ex hominum quæstu facta Fortuna est Dea.
Exilium patitur, qui se patriæ denegat.
Ex lite multa gratia fit formosior.
Ex præmii spe laboris fit solatium.
Extrema semper de ante factis judicant.
Ex vitio alterius sapiens emendat suum.
Facilitas animi ad partem stultitiæ rapit.
Facilius crescit quam inchoatur dignitas.
Facit gratum Fortuna, quem nemo videt, (*cui vera invidet.*)
Factum tacendo, crimen facias acrius.
Falsum maledictum, malevolum mendacium est.
Famam curant multi, pauci conscientiam.
Fatetur facinus is qui judicium fugit.
Felicitas nutrix est iracundiæ.
Felicitas infelici innocentia est.

FELIX improbitas optimorum est calamitas.
FERAS facilia ut difficilia perferas.
FERAS, non culpes, quod mutari non potest.
Feras quod lædit, ut et id, quod prodest, feras.
FIDEM nemo unquam perdit, nisi qui non habet.
FIDEM qui perdit, perdere ultra nil potest.
FIDEM qui perdit, quo se servet reliqüo?
FIDES, ut anima, unde abiit, eo nunquam redit.
FORMOSA facies muta commendatio est.
FORTUNA cum blanditur, captatum venit.
FORTUNA ad omne plus (*plus homini; nulli plus*)
    quam consilium valet.
Fortuna jus in hominis mores non habet.
Fortuna magna, magna domino est servitus.
FORTUNAM citius reperias quam retineas.
FORTUNA nimium quem fovet, stultum facit.
Fortuna nos vincit, nisi tota vincitur.
FORTUNA obesse nulli contenta est semel.
FORTUNA quo se, eodem et inclinat favor.
FORTUNA vitrea est; tum, cum splendet, frangitur.
Fortuna unde aliquid fregit, cassum penitus est.
Fortuna usu dat multa, mancipio nihil.
Fraus est accipere quod non possis reddere.
Frequens vindicta paucorum odium reprimit.
FRUGALITAS miseria (*inserta*) est rumoris boni.
Frustra rogatur, qui misereri non potest.
FUROR fit læsa sæpius patientia.
Futura pugnant, ne se superari sinant.
Geminat peccatum, quem delicti non pudet.
Gemitus dolores indicat, non vindicat.

Grave crimen, etiam leviter cum dictum est, nocet.
Grave judicium est, quod præjudicium non habet.
Grave præjudicium est, quod judicium non habet.
Gravis animi pœna est, quem post facti pœnitet.
Gravis animus dubiam non habet sententiam.
Gravior est inimicus qui latet in pectore.
Graviora quædam sunt periclis remedia.
Gravissima est proba hominis iracundia.
Gravissimum est imperium consuetudinis.
Gravius malum omne est quod sub aspectu latet.
Gravius nocet, quodcunque inexpertum accidit.
Habent locum maledicti crebræ nuptiæ.
Habet suum venenum blanda oratio.
Hæredem ferre honestius est quam quærere.
Hæredis fletus sub persona risus est.
Heu quam conscientia, animi gravis est servitus!
Heu quam miser est qui in tormento vocem haud
Heu quam difficilis gloriæ custodia est! [habet!
Heu quam est timendus, qui mori tutum putat!
Hominem etiam frugi flectit sæpe occasio.
Hominem experiri multa paupertas jubet.
Homini consilium tunc deest, cum multa invenit.
Homo extra corpus est suum, cum irascitur.
Homo ne sit sine dolore, fortunam invenit.
Homo semper in os fert aliud, aliud cogitat.
Homo toties moritur, quoties amittit suos.
Homo vitæ commodatus, non donatus est.
Honesta lex est temporis, necessitas.
Honeste parcas improbo, ut parcas probo.
Honeste servit, qui succumbit tempori.

Honestus rumor alterum est patrimonium.
Honos honestum decorat, inhonestum notat.
Humanitatis optima est certatio.
Jacet omnis virtus, fama nisi late patet.
Ibi semper est victoria, ubi concordia est.
Ibi pote valere populus, ubi leges valent.
Id agas, tuo te merito ne quis oderit.
Ignis late lucere, ut nihil urat, potest.
Ignis suum calorem etiam in ferro tenet.
Ignis probat aurum, miseriæ fortem probant.
Ignoscere hominum est, ubi (*nisi*) pudet cui ignoscitur.
Ignoscito sæpe alteri, nunquam tibi.
Illo nocens se damnat, quo peccat die.
Imperium habere vis magnum? impera tibi.
Imprudens peccat, quem post facti pœnitet.
Impune in eum pecces, qui peccat rarior.
In amore semper mendax iracundia est.
In amore forma plus valet quam auctoritas.
In amore semper causa damni quæritur.
In calamitoso risus etiam injuria est.
Incertus animus remedium est sapientiæ.
Inertia judicatur, cum fugitur labor.
Inertia est laboris excusatio.
Inferior discit, quicquid peccat superior.
Infirmi animi est non posse divitias pati.
Ingenuitas non recipit contumeliam.
Ingenuitatem lædis, cum indignum rogas.
Ingenuus animus non fert vocis verbera.
Ingrata sunt beneficia queîs comes metus.
Ingratus unus omnibus miseris nocet.

Inimici ad animum nullæ conveniunt preces.
Inimico extincto, exitium lacrymæ non habent.
Inimicum, quamvis humilem, docti metuere est.
Inimicum ulcisci, vitam accipere est alteram.
In judicando criminosa est celeritas.
Injuriam aures quam oculi facilius ferunt.
Injuriam facilius facias quam feras.
Injuriam ipse facias, ubi non vindices.
Injuriarum remedium est oblivio.
In miseri vitia nulla contumelia est.
In misero facile fit potens injuria.
In nullum avarus bonus est, in se pessimus.
Inopi beneficium bis dat, qui dat celeriter.
Inopiæ desunt pauca, avaritiæ omnia.
Inopia instructa est, in divitiis cupiditas.
In rebus dubiis plurima est audacia.
Insanus omnis furere credit cæteros.
Intellige ecquæ sint, ut et bene agas, bona.
In turpi re peccare bis delinquere est.
In Venere semper certat Dolor et Gaudium.
In Venere semper dulcis est dementia.
Invidia loquitur id, quod obest, non quod subest.
Invidiam ferre aut fortis aut felix potest.
Invidia tacite, sed inimice, irascitur.
Invitat culpam, qui delictum præterit.
Invitum cum retineas, exire incitas (*es*).
Iratum breviter vites, inimicum diu.
Iratus cum ad se rediit, sibi tum irascitur.
Iratus etiam facinus consilium putat.

306] Vid. Phæd. Fab. Æs. v.

Iratus nil non criminis loquitur loco.
Is minimo eget mortalis, qui minimum cupit.
Ita crede amico, ne sit inimico locus.
Ita amicum habeas, posse inimicum fieri ut putes.
Iter est, quacunque dat prior vestigium.
Jucunda macula est ex inimici sanguine.
Jucundum nihil est, nisi quod reficit varietas.
Judex damnatur, cum nocens absolvitur.
Jus omne supra omnem positum est injuriam.
Læso doloris remedium inimici dolor.
Lapsus semel, fit culpa, si iterum cecideris.
Lascivia et laus nunquam habent concordiam.
Laus nova nisi oritur, etiam vetus amittitur.
Legem nocens veretur, Fortunam innocens.
Legem solet obliviscier Iracundia.
Levis est Fortuna; cito reposcit, quod dedit.
Lex videt iratum, iratus legem non videt.
Lex universi est, quæ jubet nasci et mori.
Libido cunctos etiam sub vultu domat.
Libido, non judicium est, quod levitas sapit.
Licentiam des linguæ, cum verum petas.
Locis remotis qui latet, lex est sibi.
Loco ignominiæ est apud indignum dignitas.
Longinquum est omne quod cupiditas flagitat.
Lucrum sine damno alterius fieri non potest.
Mage fidus hæres nascitur quam scribitur.
Mage valet qui nescit, calamitas quid valet.
Magnam fortunam magnus etiam animus decet.
Magnanimo injuriæ remedium est oblivio.
Magnum crimen secum adfert Indignatio.

Mala causa est quæ requirit misericordiam.
Malæ naturæ nunquam doctore indigent.
Mala est medicina, ubi aliquid naturæ perit.
Mala est voluptas ad alienum consuescere.
Mala mors necessitatis contumelia est.
Malam rem cum velis, honestatem improbes.
Maledictum interpretando facias acrius.
Malefacere qui vult, nunquam (*nusq.*) non causam invenit.
Male geritur, quicquid geritur Fortunæ fide.
Male imperando summum imperium amittitur.
Male secum agit æger, medicum qui hæredem [facit.
Male vincit is, quem pœnitet victoriæ.
Male vivet, quisquis nesciet mori bene.
Male vivunt, qui se semper victuros putant.
Malevolus animus abditos dentes habent.
Malevolus semper sua natura vescitur.
Malignos fieri maxime ingrati docent.
Malitia unius cito fit maledictum omnium.
Malitia, ut pejor veniat, se simulat bonam.
Malo in consilio feminæ vincunt viros.
Malo etiam parcas, si una est periturus bonus.
Malum alienum ne feceris tuum gaudium.
Malum consilium consultori est pessimum.
Malum est consilium quod mutari non potest.
Malus animus in secreto pejus cogitat.
Malus bonum ad se nunquam consilium refert.
Malus bonum ubi se simulat, tunc est pessimus.
Malus est vocandus, qui sua causa est bonus.
Malus etsi obesse non pote, tamen cogitat.

Malus quicunque in pœna est, præsidium est bonis.
Manifesta causa secum habet sententiam.
Mansueta tutiora sunt, sed serviunt.
Medicina calamitatis est æquanimitas.
Medicina sola miseriarum, oblivio.
Meretrix est instrumentum contumeliæ.
Metuendum semper est ei, quod tutum velis.
Metum respicere non solet, quicquid juvat.
Metus improbos compescit, non clementia.
Metus cum venit, rarum habet somnus locum.
MINIMUM eripit Fortuna cui minimum dedit.
MINUS decipitur cui negatur celerius.
Minus est quam servus dominus, qui servos timet.
Minu' sæpe pecces, si scias quid nescias.
MISERA est voluptas, ubi pericli memoria est.
Miser dici bonus vir, esse non potest.
Miseri est nescire sine periclo vivere.
Miseriam nescire sine periclo est vivere.
Misericors civis patriæ est consolatio. [*caret.*)
MISERRIMA est fortuna, quæ inimicos latet (*-co*
Miserrimum est arbitrio alterius vivere.
Miserum est tacere cogi, quod cupias loqui.
Miserum te judico, quod nunquam fueris miser.
Mora cogitationis diligentia est.
Mora omnis odio est, sed facit sapientiam.
Mori est felicis antequam mortem invocet.
Mori necesse est, sed non quoties volueris.
Mortem timere crudelius est quam mori.
Mortem ubi contemnas, omnes viceris metus.
MULIEBRIS lacrima condimentum malitiæ est.

Mulier cum sola cogitat, male cogitat.
Mulier, quæ multis nubit, multis non placet.
Multa ignoscendo fit potens potentior.
Multis minatur, qui uni facit injuriam.
Multis placere quæ cupit, culpam capit.
Multorum calamitate vir moritur bonus.
Multa ante tempus, quam virum invenias bonum.
Multos timere debet, quem multi timent.
Muneribus non lacrimis meretrix est misericors.
Mutat se bonitas, irritata injuria.
Naturam abscondit, cum recte improbus facit.
Necesse est multos timeat, quem multi timent.
Necessitas ab homine quæ vult imperat.
Necessitas dat legem, non ipsa accipit.
Necessitas egentem mendacem facit.
Necessitas quam pertinax regnum tenet!
Necessitas quod celat, frustra quæritur.
Necessitas, quod poscit, nisi das, eripit.
Necessitatem ferre, non flere addecet.
Necessitati quodlibet telum utile est.
Necessitati sapiens nihil unquam negat.
Necessitatis est remedium parcitas. [test.
Nec mortem effugere quisquam nec amorem po-
Nec vita nec fortuna hominibus perpes est.
Negandi causa avaro nunquam deficit.
Negata est magnis sceleribus semper fides.
Negat sibi ipse, qui, quod difficile est, petit.
Nemo, qui cœpit ex se, risum præbuit.
Nemo immature moritur, qui moritur miser.
Nemo ita pauper vivit, quam pauper natus est.

Nemo timendo ad summum pervenit locum.
Nequitia pœna maxima ipsamet sui est.
Nescio quid cogitat, cum bonum imitatur malus.
Nil agere semper-infelici est optimum.
Nil aliud scit necessitas quam vivere.
Nil eripit Fortuna nisi quod et dedit.
Nil est miserius, quam ubi pudet, quod feceris.
Nil magis amat cupiditas, quam quod non licet.
Nil non acerbum prius quam maturum fuit.
Nil non aut lenit aut domat diuturnitas.
Nil peccent oculi, si oculis animus imperet.
Nil posse quenquam, mortuum hoc est vivere.
Nil proprium ducas, quod mutari non potest.
Nil turpe ducas pro salutis remedio.
Nil turpius quam vivere incipiens senex.
Nimium altercando veritas amittitur.
Nimium boni est in morte, si nil est mali.
Nisi per te sapias, frustra sapientem audias.
Nisi qui scit facere, insidias nescit metuere.
Nisi vindices delicta, improbitatem adjuves.
Nocens precatur, innocens irascitur.
Nocentem qui defendit, sibi crimen parit.
Nocere casus non solet constantiæ.
Nocere posse et nolle, laus amplissima est.
Noli contemnere ea, quæ summos sublevant.
Non cito ruina perit is qui ruinam timet.
Non corrigit, sed lædit, qui invitum regit.
Non est bonitas, esse meliorem pessimo.
Non est pusillum, si quid maximo est minus.
Non est cicatrix turpis, quam virtus parit.

Non est tuum, Fortuna quod fecit tuum.
Non facile de Innocente crimen fingitur.
Non facile solus serves, quod multis placet.
Non novit virtus calamitati cedere.
Non pote non sapere, qui se stultum intelligit.
Non quam multis placeas, sed qualibus, stude.
Non semper aurem facilem habet felicitas.
Non vincitur, sed vincit qui cedit suis.
Nulla hominum major pœna est, quam infelicitas.
Nulli facilius quam malo invenies parem.
Nulli impones quod ipse ferre non queas.
Nullo in loco male audit misericordia.
Nullum sine teste putaveris suo locum.
Nullum sine auctoramento est magnum malum.
Nullus sapientum proditori credidit.
Nunquam facilius culpa, quam in turba latet.
Nunquam non miser est qui, quod timeat, cogitat.
Nunquam periclum sine periclo vincitur.
Nunquam satis est, quod improbæ spei datur.
Nunquam secura est prava conscientia.
Nunquam ubi diu fuit ignis, deficit vapor.
Obsequium nuptæ cito fit odium pellicis.
Occasio ægre offertur, facile amittitur.
Occasio receptus difficiles habet.
Occidi pulchrum, ubi cum ignominia servias.
Odia, alia sub vultu, alia sub osculo latent.
Officium benevoli animi finem non habet.
Omnes æquo animo parent, digni ubi imperant.
Omne vitium semper habet patrocinium suum.
Omnis dies velut ultimus ordinandus est.

Omnis voluptas, quemcunque arrisit, nocet.
O pessimum periclum quod opertum latet.
O tacitum tormentum animi conscientia!
O VITA misero longa, felici brevis!
Paratæ lacrimæ insidias non fletum indicant.
PARENS iratus in se est crudelissimus.
Parere scire par imperio gloria est.
PARS beneficî est, quod petitur, si belle (*cito*) neges.
Parvo fames constat, magno fastidium.
PATIENDO multa veniunt, quæ nequeas pati.
Patiens et fortis se ipse felicem facit.
Patiens in adversis nunquam est felicitas.
Patientia animi occultas divitias habet.
Patria sua est, ubicunque vixeris bene.
Paucorum est intelligere quid cui det Deus.
PAUCORUM improbitas universis calamitas.
Peccare pauci nolunt, nulli nesciunt.
Peccatum amici, velut tuum, recte putes.
PECCATUM extenuat, qui celeriter corrigit.
Pecuniæ oportet imperes, non servias.
Pecunia una regimen est rerum omnium.
PEJORA querulo (*multa*) cogitat mutus dolor.
Perdendi finem nemo, nisi egestas, facit.
Perdit non donat, qui donat, nisi est memor.
Perenne conjugium animus, non corpus, facit.
Pereundi scire tempus, assidue est mori.
Perfacile felix quod vota impetrant facit.
PERFUGERE ad inferiorem se ipsum est tradere.
Pericla qui audet, ante vincit quam accipit.
Pericla timidus, etiam quæ non sunt, videt.

Perpetuo vincit, qui utitur clementia.
Per quæ sis tutus, illa semper cogites.
Plerique metu boni, non innocentia.
Plures tegit Fortuna quam tutos facit.
Plus est quam pœna, injuriæ succumbere.
Plus est quam pœna, sine re miserum vivere.
Pœna ad malum serpens, ut proterat, venit.
Pœna allevatur tunc, ubi laxatur dolor.
Pœnam moratur improbus, non præterit.
Populi est mancipium, quisquis patriæ est utilis.
Post calamitatem memoria alia est calamitas.
Potens misericors publica est felicitas.
Potenti irasci sibi pericla est quærere.
Potest non esse honestum, quod non liberum est.
Præsens est semper, qui absens etiam ulciscitur.
Prius negatum *(negare ;)* post fecisse, est fallere.
Probo bona fama maxima est hæreditas.
Probi legens delicta judex deterit.
Probo beneficium qui dat, ex parte accipit.
Probus libertus, sine natura est filius.
Prodesse qui vult nec potest, æque est miser.
Prodest, quicunque obesse non vult, cum potest.
Pro dominis peccare etiam virtutis loco est.
Pro medicina dolor est, dolorem qui necat.
Prope est libens ut damnet, qui damnat cito.
Prope est non æque ut damnet, qui damnat nimis.
Properare in judicando, est crimen quærere.
Prospicere in pace oportet, quid bellum juvet.
Prudentis vultus etiam sermonis loco est.
Pudor dimissus nunquam redit in gratiam.

PUDOR doceri non potest, nasci potest.
Pudorem alienum qui eripit, perdit suum.
Pudorem habere, servitus quodammodo est.
Pudor quemcunque non flectit, frangat timor.
Pulchrum præstare cuncta est, exigere nihil.
PUPILLUS est avarus (*hominis avidi est*) ætatis [brevis.
Puras Deus, non plenas, aspicit manus.
Quæ vult videri bella nimis, nulli negat.
Quam felix vita sine negotiis transiit!
Quam magnum est non laudari et esse laudabilem.
Quam malus est, culpam qui suam alterius facit!
Quam miseris est, cui ingrata misericordia est!
Quam miser est, qui excusare sibi se non potest!
Quam miserum auxilium est, ubi nocet, quod sustinet.
Quam miserum est, bene quod feceris, factum queri!
Quam miserum est cogi opprimere quem salvum velis!
Quam miserum est, cum se renovat consumptum [malum!
Quam miserum est id, quod pauci habent, amittere!
Quam miserum est mortem cupere nec posse emori!
Quam miserum officium est, quod successum non habet!
Quam miserum est, ubi consilium casu vincitur!
Quam miserum est, ubi te captant qui defenderint!
Quam pœnitenda incurrunt viventi diu!
Quam sæpe veniam, qui negaverat, petit!
Quam timidus est is, paupertatem qui timet!
Quamvis acerbus, qui monet, nulli nocet.
Quamvis non rectum, quod juvat, rectum putes.

Quemcunque quærit, calamitas, facile invenit.
Quem diligas, etiam queri de ipso malum est.
Quem fama semel oppressit, vix restituitur.
Qui æquo malis animo miscetur, est malus.
Qui bene dissimulat, citius inimico nocet.
Quicquid bono concedis, das partem tibi.
Quicquid conâris, quo pervenias, cogites.
Quicquid fit cum virtute, fit cum gloria.
Quicquid Fortuna exornat, cito contemnitur.
Quicquid futurum est summum, ab imo nascitur.
Quicquid nocere didicit, meminit, cum potest.
Qui, cum dolet, blanditur, post tempus sapit.
Quidam inimici graves, amici sunt leves.
Qui debet, limen creditoris non amat.
Quid est beneficium dare? imitari Deum.
Qui docte servit, partem dominatus tenet.
Quid quisque possit, nisi tentato, nesciit.
Quid ipse sis, non quid habearis, interest.
Quid tibi pecunia opus est, si ea uti non potes?
Quieta vita iis, qui tollunt Meum, Tuum.
Qui spectat, ut rogetur, officium levat.
Qui in vero dubitat, male agit, cum deliberat.
Qui invitus servit, fit miser, servit tamen.
Qui jusjurandum servat, quovis pervenit.
Qui metuit calamitatem, rarius accipit.
Qui timet insidias omnes, nullas incidit.
Qui pote celare vitium, vitium non facit.
Qui pote consilium fugere, sapere idem potest.
Qui pote nocere, timetur, cum etiam non nocet
(adest).

Qui pote transferre amorem, pote deponere.
Qui pro innocente dicit, satis est eloquens.
Qui se ipse laudat, cito derisorem invenit.
Quis pauper est? videtur qui dives sibi.
Qui sibi non vivit, merito aliis est mortuus.
Quis miserum sciret, verba nisi haberet dolor?
Quis plurimum habet? is qui omnium minimum cupit.
Qui timet amicum, amicus ut timeat, docet.
Qui timet amicum, vim non novit nominis.
Qui venit ut noceat, semper meditatus venit.
Qui dubitat ulcisci, improbos plures facit.
Qui culpæ ignoscit uni, suadet pluribus.
Quo cavet is, cum animus aliud, verba aliud petunt?
Quod ætas vitium posuit, ætas auferet.
Quodcunque animus sibi imperavit, obtinet.
Quod est timendum, decipit, si negligas.
Quod facere turpe est, dicere honestum ne puta.
Quod fugere credas, sæpe solet occurrere.
Quod nescias cui serves, stultum est parcere.
Quod nescias, damnare summa est temeritas.
Quod periit, quæri pote, reprendi non pote.
Quod quisque amat, laudando commendat sibi.
Quod semper est paratum, non semper juvat.
Quod senior loquitur, omnes consilium putant.
Quod timeas, citius, quam quod speres, evenit.
Quod vitiosum est quo animo facias, nihil interest.
Quod vix contingit, vix voluptatem parit.
Quod vult cupiditas cogitat, non quod decet.
Quod vult habet, qui velle quod satis est potest.

Quotidie damnatur, qui semper timet.
Quotidie est deterior posterior dies.
Rapere est accipere quod non possis reddere.
Rapere est, non petere, quicquid invito auferas.
Rarum esse oportet, quod diu carum velis.
Ratione, non vi, vincenda adolescentia est.
Refert quam quis bene vivat; quam diu, non refert.
Regnat, non loquitur, qui nil nisi quod vult facit.
Rei nulli prodest mora, nisi iracundiæ.
Remedium frustra est contra fulmen quærere.
Repelli se homo facilius fert quam decipi.
Repente dives nemo factus est bonus.
Res inquieta est in se ipsam felicitas.
Respicere nil consuevit iracundia.
Res quanto est melior, tanto est insidiosior.
Revertere unde veneris, nihil grave est.
Reus innocens Fortunam, non testem, timet.
Rex esse nolim, ut esse crudelis velim.
Rivalitatem non amat victoria.
Rogare ingenuo servitus quodammodo est.
Roganti melius, quam imperanti, pareas.
Ruborem amico excutere, amicum est perdere.
Sæpe oculi et aures vulgi sunt testes mali.
Sæpe ignoscendo das injuriæ locum.
Salutis causa bene fit homini injuria.
Sanctissimum est meminisse cui te debeas.
Sapiens supra omnes arma fert, cum cogitat.
Sapiens, quod petitur, ubi tacet, breviter negat.
Satis est beatus qui potest, cum vult, mori.
Sat magna usura est pro beneficio memoria.

Secreto amicos admone, lauda palam.
Secunda in paupertate fortuna est fides.
Secundus est a matre nutricis dolor.
Se damnat judex, innocentem qui opprimit.
Seditio civium, hostium est occasio.
Semper beatam se putat benignitas.
Semper consilium tunc deest, cum opus est maxime.
Semper metuendo sapiens evitat malum.
Semper metuendum, quicquid irasci potest.
Semper plus metuit animus ignotum malum.
Semper redundat ipse in auctores timor.
Sensus, non ætas, invenit sapientiam.
Se posse plus iratus, quam possit, putat.
Sero in periclis est consilium quærere.
Sibi ipsa improbitas cogit fieri injuriam.
Sibi ipse dat supplicium, quem admissi pudet.
Sibi primum auxilium eripere est leges tollere.
Si nil velis timere, metuas omnia.
Socius fit culpæ, qui nocentem sublevat.
Solatium grande est cum universo una rapi.
Solet esse in dubiis pro consilio temeritas.
Solet hora, quod multi anni abstulerint, reddere.
Solet sequi laus, cum viam fecit labor.
Sordidius multo vivimus quam nascimur.
Spes est salutis, ubi hominem objurgat pudor.
Spes inopem, res avarum, mors miserum levat.
Spina etiam grata est ex qua spectatur rosa.
Stultitia est insectari quem omnes diligunt.
Stultitiæ partem interdum habet felicitas.
Stulti timent fortunam, sapientes ferunt.

Stultum est alium velle ulcisci pœna sua.
Stultum est queri de adversis, ubi culpa est tua.
Stultum est timere quod vitari non potest.
Stultum est vicinum velle ulcisci incendio. 720
Stultum facit fortuna quem vult perdere.
Stultum imperare reliquis, qui nescit sibi.
Suadere benevoli est primum, dein corrigere.
Submittit se, quæ se erigit, felicitas.
Suis qui nescit parcere, inimicis favet. 725
Submissum imperium non tenet vires suas.
Suspecta semper ornamenta ementibus.
Suspicio sibi ipsa rivales parit.
Suum sequitur lumen semper innocentia.
Tacere nescit idem qui nescit loqui. 730
Taciturnitas stulto homini pro sapientia est.
Tam deest avaro quod habet, quam quod non habet.
Tam diu discendum est homini, quamdiu nesciat.
Timidus vocat se cautum, parcum sordidus.
Tormentum O dulce, æquo ubi reprimitur gaudium!
Turpis inopia est, quæ nascitur de gloria.
Tuta est jactura, quæ fit negligentia.
Tutissima res timere nihil præter Deum.
Ubi cœpit pauper divitem imitari, perit.
Ubicunque pudor est, semper ibi sancta est fides.
Ubi fata peccant, hominum consilia excidunt.
Ubi innocens formidat, damnat judicem.
Ubi maxime gaudebis, metues maxime.
Ubi omnis vita metus est, mors est optima.
Ubi peccat ætas major, male discit minor. 745
Ubi timetur, nil quod timetur nascitur.

Velox consilium sequitur pœnitentia.
Verbum omne, refert, in quam partem intelligas.
Verum est, quod pro salute fit, mendacium.
Verum cur non audimus? quia non dicimus.
VETĔREM ferendo injuriam, invites (*vites*) novam.
Viri boni est nescire facere injuriam.
Virum bonum natura, non ordo, facit.
Virtute quod non possis, blanditia auferas.
Virtuti amorem nemo honeste denegat.
Virtuti melius quam Fortunæ creditur.
Virtutis spolia cum videt, gaudet labor.
Virtutis vultus partem habet victoriæ.
Vis omnibus esse notus? nôris neminem.
Vitium fuit, nunc mos est assentatio.
Vix quisquam transit in bonum, nisi ex malo.
Ulcera animi sananda magis quam corporis.
Unus dies pœnam affert, multi cogitant.
Voluptas e difficili data dulcissima est.
Voluntas quem pudicum, non corpus, facit.
Voluptas tacita mage metus quam gaudium est.
Utrumque casum aspicere debet, qui imperat.
Vultu an natura sis sapiens, multum interest.

ALEATOR, quanto in arte est melior, tanto est nequior.
Benevoli conjunctio animi maxima est cognatio.
Cui quid vindicandum est, omnis optima est occasio.
CONSCIENTIA animi nullas invenit linguæ preces.
Contumeliam nec ingenuus fert, nec fortis facit.

Cujus mortem amici expectant, vitam cives oderint.
Difficile est dolori convenire cum sapientia.
DIXERIS maledicta cuncta, cum hominem ingratum dixeris.
Duplex fit bonitas, accesserit simul si celeritas.
Esse necesse est vitia minima maximorum maxima.
Est beneficium eo carere, quod tu invitus possides.
EST honesta turpitudo pro bona causa mori.
Expetit pœnas iratus ab alio: a se ipso exigit.
EXUL is, cui nusquam domus est, sine sepulcro est mortuus.
Felix est, non qui videtur esse aliis, non qui sibi.
Fœminæ tutelam gerere desperare est otium.
Fortior est qui cupiditates suas, quem qui hostes subjicit.
FRUSTRA, cum est ventum ad senectam, repetas adolescentiam.
FULMEN est, ubi cum potestate habitat iracundia.
HABET in adversis auxilia, qui in secundis commodat. [non habet!
HEU dolor quam miser est, qui in tormento vocem
Heu quam miserum est discere servire, ubi dominari doctus es! [ausis queri.
HEU quam miserum est ab eo lædi, de quo non
Heu quam multa pœnitenda incurrunt viventes diu!
HOMO, qui in homine calamitoso est misericors, meminit sui. [cogitat.
Homo semper aliud fert in se; in alterum aliud
IMPROBE Neptunum accusat, qui iterum naufragium facit.

In malis sperare bene, nisi innocens, nemo solet.
Inter amicos judicatur, quam inimicos, molestius.
Ipsæ amicos res opimæ faciunt, adversæ probant.
Iracundiam qui vincit, superat hostem maximum.
Irritare, est calamitatem, cum te felicem vocas.
Ita habeas amicum, posse ut inimicum fieri putes.
Mage cavenda amicorum est invidia quam insidiæ hostium.
Maximo periclo custoditur quod multis placet.
Minime amicus sum, fortunæ particeps nisi sim tuæ.
Mors infanti felix, juveni acerba, sera nimis seni.
Mortuo munus qui mittit, nil dat illi, adimit sibi.
Næ virtutibus multis abundat, qui alienas amat!
Neminem nec accusâris nec laudaveris cito.
Nescias quid optes, aut quid fugias; ita ludit dies.
Nescit is nocere, qui nocere velle perdidit.
Ni gradus servetur, nulli tutus est summus locus.
Nil prodest bene didicisse, facere si cesses bene.
Nil rationis est, ubi res semel in affectum venit.
Nondum felix es, si nondum turba te deriserit.
Non aliter vives in solitudine, aliter in foro.
Nulla, quæ multos amicos recipit, angusta est domus.
Nulla tam bona est fortuna, de qua nil possis [queri.
Nusquam melius morimur homines, quam ubi libenter viximus.
Objurgari in calamitate, gravius est quam calamitas.
Odio oportet ut peccandi facias, non metu, bonum.
Omnes vitam differentes, mors incerta prævenit.

Optime positum est beneficium ubi ejus meminit qui accipit.
Optimum est sequi majores, recte si præcesserint.
Pecunia est ancilla, si scis uti, si nescis, domina est.
Plerique, ubi aliis maledicunt, faciunt convicium sibi.
Principium est discordiæ, ex communi facere proprium.
Proximum tenet locum confessio innocentiæ.
QUANTO serius peccatur, tanto incipitur turpius.
Quem bono tenere non potueris, hunc teneas malo.
Quicquid est plus quam necesse, possidentes deprimit.
Quid refert quantum habeas? Multum illud plus est quod non habes.
Regibus pejus est multo quam ipsis servientibus.
Res bona est non extirpare sceleratos sed scelera.
Ridiculum est odio nocentis perdere innocentiam.
SÆPE dissimulare, quam vel ulcisci, satius fuit.
Sæpius locutum, nunquam me tacuisse pœnitet.
Semper vocis et silentî temperamentum tene.
Sermo animi est imago: qualis est vir, talis et oratio est.
Si multis tua vita placuerit, tibi placere non potest.
Sine dolore est vulnus, quod ferendum cum victoria.
Si pares invitus, servus es: minister, si volens.
Solitudinem quærat qui vult cum innocentibus vivere.
Tam crudelitas est, omnibus atque nulli ignoscere.
Tam deest, quod habet, avaro; quam misero, quod non habet.

THESAURUM in sepulcro ponit, qui senem hæredem facit.
Tolerabilior, qui mori jubet quam qui male vivere.
Tolerabilior pœna haud posse, quam nescire, vivere
Tuta sæpe, nunquam secura, mala conscientia est.
Ubi sis cum tuis, et absis patria, eam desideres.
Vita hominis brevis: ideo honesta mors est immortalitas.

Libido indicium est ejus quod levitas sapit.
Lingua est maliloquax mentis indicium malæ.
LUXURIÆ desunt multa, Avaritiæ omnia.
Non est beatus, esse qui se non putat.
Nullus tantus quæstus quam quod habes parcere.
Spes præmii laboris est solatium.
Miseriam nescire propriam est sine periclo vivere.

FINIS.

C. Whittingham, Tooks Court, Chancery Lane.

